

sten.

EN TIDNING FRÅN SVERIGES STENINDUSTRIFÖRBUND

NUMMER 01 MARS 2026

Sveriges stenvagg

Årets sten 2026 - Borghamnskalksten

Besök oss
på Nordbygg
21-24 april
i C-hallen!

STENKERAMIK FJÄLLNÄRA SHOWROOM MARMORPALATS AI-PROJEKT I STEN
SVENSK STENEKONOMI HEMMA HOS STENHUGGAREN SNABBARE STENVITTRING
VÄGLEDNING FÖR TÄKTEN STEN UTMANAR BETONGEN

NATURSTEN

TIDLÖST · HÅLLBART · MODERNT

Foto: Martin Høyer

Hallindens Granit är ett modernt stenföretag med lång historia. Både stenbrotten och företaget har gått i arv i generationer. Vi driver idag sju egna stenbrott – SKARSTAD Röd Bohus, BROBERG Röd Bohus, TOSSENE Grå Bohus, SILVER Grå Bohus, MOHEDA Svart Diabas, SVENSTORP Hallandia och TRANÅS Classic/Original. Vårt sortiment av sten passar till såväl stora som små projekt, både inomhus och utomhus.

Vi finns här för dig – hör av dig så hittar vi lösningen tillsammans!

Stenbrottet Skarstad 501, 454 92 Brastad
0523-411 55 | info@hallindensgranit.se | hallindensgranit.se

Hallindens
GRANIT
sweden

INNEHÅLL

NUMMER 04 MARS 2026

GLASERA MERA 10

Siri Skillgate är keramiker som utvecklat en teknik där hon lyckats glasera Orsasandsten i en värmeugn.

BORGHAMNSKALKSTEN – ÅRETS STEN 12

Borghamnskalkstenen är fundamentet i Sveriges stenhistoria – från 1100-talets Alvastra kloster till modern inredning i toppklass.

FJÄLLSTUGA OCH SHOWROOM 16

Stenfamiljen Ericsson har inrett stugan i Idre med en palett av de stensorter som Borghamns stenförädling bryter – som nyheten Kolmården Light.

MARMORPALATSET 18

Ett nytt ett stenpalats i art deco-stil, klätt i Ekebergsmarmor, har likt en Fågel Fenix rest sig i kvarteret Johanna i Göteborg.

BÄRANDE STEN UTMANAR BETONGEN 22

Sten som en del av den bärande konstruktionen i byggnader blir ett allt mer intressant alternativ när klimateffekterna ska hållas på ett minimum.

HÄLSOSAM SVENSK STENEKONOMI 28

Efterfrågan på både svensk och importerad natursten har varit stigande under 10-15 år, med en god prisutveckling som trotsat lågkonjunkturen.

SNABBARE STENVITTRING 34

Ett snabbt förändrat klimat ökar behovet av restaureringsinsatser i kulturmiljöer, varnar Riksantikvarieämbetet i en ny rapport. Framtida stenval blir allt viktigare.

HEMMA HOS STENHUGGAREN 36

Kenn Ahlgren - vd för Ahlgrens marmor - väljer ut en inredningsdetalj i sten från det egna hemmet som nyligen prisbelönats för sin restaurering.

STENINDUSTRIN SATSAR PÅ NORDBYGG 38

Delhäftet för Gravvårdar, som ingår i den klassiska Stenhandboken, har uppdaterats med fokus på att förenkla och förklara utifrån ett praktiskt perspektiv.

NY VÄGLEDNING FÖR TÄKTEN 42

Advokaterna Carolin Hammar och Sofia Löwe gör nedslag i den nya täktvägledningen, med fokus på naturstenstäkter.

OMSLAG
Stenhuggare i brottet i
Hovanäset under 60-talet.

ARKIVFOTO: BORGHAMNS STENFÖRÄDLING

MISSA INTE HELLER

Ledare 04

Kort & gott 06

K-sten: Karlsborgs fästning 08

Niklas Gusafsson har mottagit
Stenindustriförbundets guldmedalj 44

Krönika: Martin Lundell 46

Årsmötet: Mötesdagar vittnar
om fortsatt välmående bransch 48

FOTO: TIMOTHY SOAR/LUNDHS

12

FOTO: ANNA RUT FRIDHOLM

10

FOTO: SIRI SKILLGATE

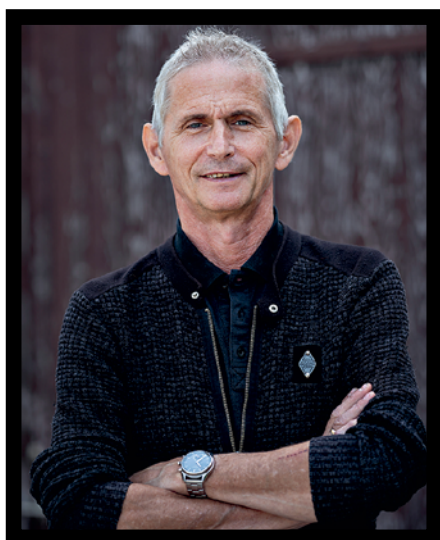

FOTO: LARS DAREBERG

Besök oss på Nordbygg i april!

Nordbygg är Skandinavien största byggmässa – "alla är där". Därför har vi som förbund i år tagit initiativet till en större satsning på mässan som pågår 21-24 april i Stockholm. Tillsammans med elva medlemsföretag som representerar olika grenar på vårt branschträd kommer vi för första gången att ha ett eget kvarter på mässan. Det finns flera anledningar till varför vi gör den här satsningen. Först och främst ligger det ett stort symbolvärde i att kunna visa upp en större samlad bild av en bransch som domineras av mindre företag, ofta familjedrivna. Här finns en unik sammanhållning som går tillbaka i generationer och där summan av helheten alltid är större än de enskilda delarna. Vi hjälper varandra för att kunna hjälpa er, helt enkelt!

Vi gör det också för att kunna möta det starkt ökade intresset för natursten som byggnadsmaterial. Vi sitter på en unik produkt som har svaren på samtliga stora frågor som dominerar inom samtidens debatt om arkitektur och byggindustri: hållbarhet, klimatpåverkan, fossilfri produktion och återbruk.

Vi gör inga kortsiktiga affärer. Vi säljer för framtida generationer – som vi alltid gjort. I det här numret kan man till exempel läsa om nya arkitektprojekt där bärande stenkonstruktioner utmanar betongen. Vi är bara i början av den utvecklingen.

MED DET SAGT är det hög tid att börja fundera på vilket stenprojekt ni tänker nominera till Stenpriset 2026. Priset belönar arkitekten eller kreatören bakom ett aktuellt projekt i Sverige där natursten använts på ett estetiskt, hållbart och nyskapande sätt! Senast 24 maj vill vi ha er nominering. På vår hemsida www.sten.se, under vinjetten Stenpriset i menyn, finns en enkel blankett med instruktioner.

Förra året vann arkitektkontoren Foster + Partners och White Arkitekter Stenpriset 2025 för projekten Mälarterrassen respektive Södermalmstorg, båda ingår i den större ombyggnaden av Slussen i Stockholm. Läs gärna Paula Mackenzis, uppdragsansvarig landskapsarkitekt på White Arkitekter, fina krönika på sidan 46. Den sammanfattar väl hur mycket stenen betyder för oss människor – oavsett var vi befinner oss.

Vi ses på Nordbygg – C04:61 är adressen för stenkvarteret under mässan.

KAI MARKLIN,
ORDFÖRANDE SVERIGES STENINDUSTRIFÖRBUND
kai@sten.se

sten.

Nr 1 mars 2026 • Årgång 87
Timmermansgränd 4
118 65 Stockholm
www.sten.se
ISSN 0346-1866

Ansvarig utgivare

Kai Marklin
kai@sten.se

Utgivare

(Även prenumerationsärenden)
Sveriges Stenindustriförbund
Industrigatan 6
SE-291 36 Kristianstad
info@sten.se • www.sten.se
Telefon: +46-(0)44 20 97 80

Redaktionsnämnd

Kenn Ahlgren,
Mats-Ola Ericsson,
Jörgen Lundgren,
Pernilla Löfgren,
Louise Nordahl.

Produktion

Lovstrom Content.
Redaktör Peter Willebrand
peter.willebrand@lovstromcontent.se
Adress: Timmermansgränd 4,
S-118 65 Stockholm.
Layout: Erik Westin

Annonsbokning

Kai Marklin
Tel: +46-(0)70 594 71 95
annons@sten.se

Tryckeri

Puna Musta, Finland

VI SKAPAR MÖJLIGHETER MED NATURSTEN.

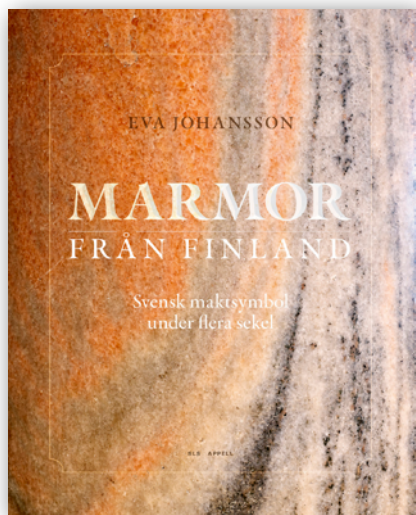
HANDFAT "VOLCANIC" / DESIGN: KULLARÖ

ÄR DU ARKITEKT, DESIGNER, KONSTNÄR, BYGGENTREPRENÖR
ELLER PRIVATPERSON OCH HAR ETT BEHOV AV STEN I
NÅGOT PROJEKT? VARMT VÄLKOMMEN ATT HÖRA AV DIG
TILL OSS FÖR ATT FÅ DINA ÖNSKEMÅL FÖRVERKLIGADE.

ROBAKKE
NATURSTEN

kort & gott.

Tipsa oss! Känner du till ett intressant stenprojekt? Hör gärna av dig till Stens redaktör Peter Willebrand.
peter.willebrand@lovstromcontent.se

BOKTIPS

Marmor från Finland

▼ Nya boken *Marmor från Finland*, utgiven på Appell förlag, handlar om Vestlaxmarmorrens resa från stenbrottet på Kimitoön sydöst om Åbo till adelns finrum och kungliga palats. Stenen var en statussymbol för stormakten Sverige.

- Man har länge känt till Vestlaxmarmor i Uppsala domkyrka, men mycket mer har nu framkommit. Den finns även på Haga slott där kronprinsessan Victorias familj bor, berättar författaren och konsthistorikern Eva Johansson.

CITATET

”Man kan tjäna en miljon kronor i månaden som influencer, men hur många kan bli det? Det är ju en chans mindre än ett nålsöga.”

Kenn Ahlgren, vd på Ahlgrens marmor, till Borås Tidning. Herrljungas industrier har gått samman för att locka fler elever till praktiska program som leder till jobb.

Klimatsmart förskola

▼ Brages förskola i Hyllie i Malmö är ett pilotprojekt i klimateffektivt byggande. Väggar och bjälklag består i huvudsak av korslimmat trä med en fasad i skiffer.

FOTO: BEVEGO

FOTO: ORSA STENHUGGERI

Behändigt bryne

▼ Ett litet outdoorbryne att ha med sig på jakten, fisketuren eller andra äventyr! Orsa stenhuggeri har tillverkat brynet av material som blivit över vid annan produktion. Det gäller även läderetuiet som Anna Paulsen på Skinnblick sytt av läder som används till masdräktenas förkläde.

FOTO: HOLGER ELGARD/WIKIC

STEN I STAN:

Protest

▼ *Protest* är en skulptur och ett monument på Gärdet i Stockholm. Verket restes 1986 och är utförd av skulptören Torsten Fridh. Skulpturen består av tre höga stenblock i röd, grovhuggen granit där det mellersta är utformat som en rest knytnäve; symbolen för strid och för kampen om ett rättvist samhälle. Skulpturen syns även i den brittiska science fiction-filmen *Sunshine*.

Välkommen till Västlänken - snart tid för avgång!

▼ Nu har den mesta av stenen kommit på plats i Centralen, Västlänkens underjordiska station, strax norr om Göteborgs centralstation! I golvtytor och trappor hittar man en grön österrikisk granit, ljus Ekebergsmarmor och Silver Grå Bohus. Ytskikten i väggarna är silkesborstad Oppdalskiffer. Kungälv's Natursten utför stenarbetena. Borghamnsten, Hallindens Granit och Minera är stenleverantörer.

VARA STEN

▼ - Från början spelades curling med naturstenar på frusna sjöar och därför har jag föreställt mig landskapet precis innan allting fryser. De stenkädda människorna har uppnått att bli sitt redskap, men spelar också den något humoristiska rollen som stenar som väntar på att spelet ska börja.

Konstnären Amanda Karlssons berättar om sitt konstverk *Vara sten* som kommer att pryda den nya curlinghal-lens långsida i Kristinehamn.

Renoverat rådhus

▼ Renoveringen av Östersunds rådhus är nu helt färdigställd. Efter tre års omfattande arbete öppnades huset för allmänheten i slutet av februari. Det har skett en modernisering av installationer samtidigt som byggnadens historiska karaktär har bevarats.

Rådhuset stod klart 1912 efter ritningar av F.B. Wallberg. Det är ett byggnadsminne som år 2009 framröstades till Sveriges vackraste kommunhus. De gamla golven och trapporna av Röd Jämtlandskalksten från 1912 har kompletterats med ny röd och grå Jämtlandskalksten, bruten och producerad av Dala Sten, ett "stenkast" från Rådhuset.

Bredare stentrappor

▼ Himmelriksgränden i Helsingborg ska rustas upp och bli ännu trevligare. Bland annat anläggs nya stentrappor i natursten med kontrastmarkering och bredare trappsteg så att det blir lättare att mötas i trappan.

Utställningsrummen består av två stengallerier i slottets nordöstra flygel.

FOTO: WOLFGANG SAUBER CC/WIKI

Sveriges första offentliga museum

STENSALEN ÄR NAMNET (numera Gustav III:s Antikmuseum reds. anm.) som under 1800-talet gavs museet som 1794 ordnades för Gustav III:s samling av antika stensulpturer på Stockholms slott. Det hade då gått två år sedan kungen mördades. Genom att ställa ut de konstverk som han köpt i Italien, framför allt från utgrävningarna i Pompeji och Herculaneum, skapades inte bara ett äreminne över den konstnärligt sinnade monarken utan även Sveriges första offentliga museum.

Rummet - ursprungligen tänkt som orangeri - är det mest stramt nyantika

i hela slottet. Det skarpa sidljuset ger dramatik åt arkitekturen och de vita skulpturerna. Kontrasterna framhävs av det rutiga marmorgolvet, ett lika effektivt grepp då som nu. Den tidlösa och fulländade karaktären är ursprungligen arkitekten Carl Sundvalls förtjänst. Ur detta rum föddes 1866 Nationalmuseum, varefter det användes till många skilda ändamål till det åter blev Kungligt Museum 1958.

För restaureringen svarade slottsarkitekten Ivar Tengbom. Han kompletterade golvet med ny vit marmor från Carrara och svart kalksten från Belgien samt

grön marmor från Mönbo för frisen. I förrummet kom gamla plattor med Roslagssandsten som legat lagrade i det gamla kvinnofängelset på Östermalm väl till pass. Per Hillerströms målning över museet från 1796 var en viktig källa i restaureringen, liksom de bevarade räkenskaperna där det bland annat framgick att sockeln utgjordes av målad sandsten. ■

TEXT: RASMUS WÆRN

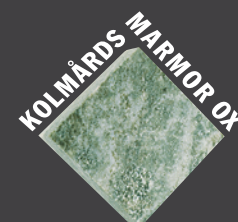
Texten är ett utdrag från boken *Stenarkitektur* utgiven på Balkong Förlag 2011.

Svensk natursten – tidlös elegans,
hållbar produktion och modern teknik

Borghamns Stenförädling AB

Stenvägen 6, 592 93 Borghamn
Tel. +46 (0)143-201 74
info@borghamns-stenforadling.se
www.borghamns-stenforadling.se

BORGHAMNS
kalksten

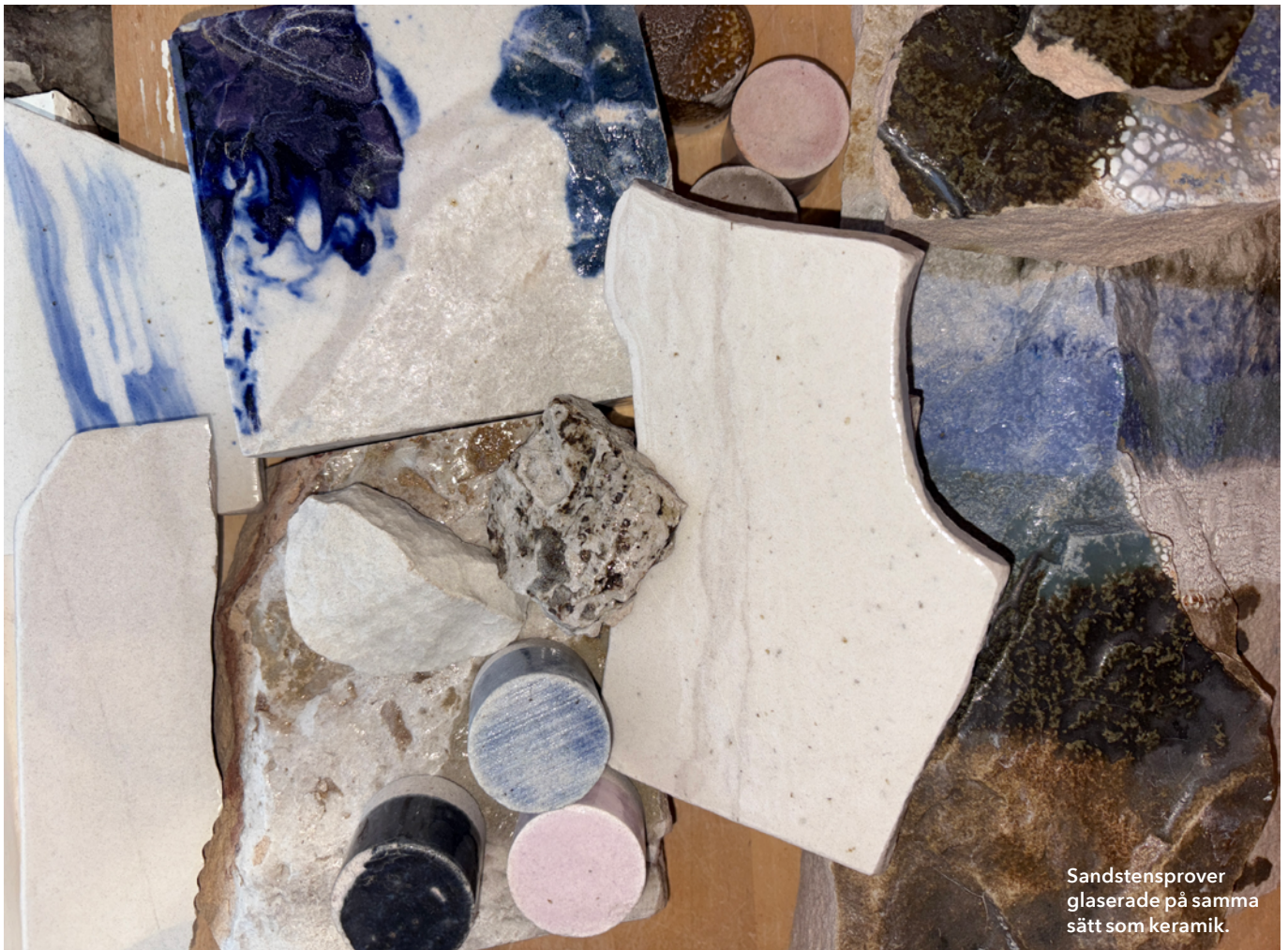

FOTO: SIRI SKILLGATE

Sandstensprover
glaserade på samma
sätt som keramik.

Glaserade möjligheter

Siri Skillgate är keramiker som utvecklat en teknik där hon lyckats gläsera Orsasandsten i en värmeugn, på samma sätt som lera.
- Det finns extremt få exempel på stensorter där man lyckats med just detta, säger hon.

TEXT **PETER WILLEBRAND**

Siri Skillgate är utbildad industridesigner och har arbetat för stora multinationella företag som IKEA och KIA. För några år sedan kom hon till en punkt där hon började ompröva sitt yrkesval. Hon kände sig begränsad av pressen att hela tiden låta sina kreativa idéer anpassas till specifika beställningar som snabbt skulle kunna omsättas kommersiellt och massproduceras. Hon behövde en paus och hitta tillbaka till den skaparlust som alltid varit hennes drivkraft.

– Jag gick en kurs i keramik och blev omedelbart tagen av materialets möjligheter, att arbeta med lera blev ett slags terapi för mig där händerna lät hjärnan vila, säger hon.

Det blev också en dörröppnare till en ny designverksamhet. I dag har Siri Skillgate utvecklat keramiken till ett eget företag som hon driver under varumärket Dum Keramik.

– Det började som ett slag designexperiment inriktat på hållbarhet men har med tiden blivit ett koncept som utmanar den traditionella synen på keramikhandverket, nästan lite rebelliskt med lekande former och ett humoristisk tilltal som ligger nära konsten.

SIRI SKILLGATE VILL även utforska nya möjligheter och lösa upp gränser mellan olika material. Hon föreläser om sina erfarenheter i olika sammanhang. I den rollen kom hon för drygt ett år sedan via nätverket SPOK, som utvecklar lokala tillverkningsmöjligheter inom slöjd till industri, i kontakt med Caroline Lenner, vd för Orsa Stenhuggeri, som bryter den populära Orsasandstenen.

– Caroline kom till en föreläsning och vi började tala om någon form av samarbete. Både sandsten och lera är ju sedimentära material och Caroline vill själv utforska nya användningsområden inom design och inredning, bland annat via kontakter med formgivare.

Siri Skillgate bjöds in till Orsa Stenhuggeri och fick även besöka den närliggande brotten.

– Det är fantastiskt att få uppleva en produktionskedja där råvaran mer eller mindre förädlas till en slutprodukt, direkt på plats. Det blir samtidigt väldigt tydligt att våra resurser är ändliga och att vi måste försöka att ta hand om allt som naturen ger.

Ett gemensamt projekt startades med stöd från SPOK, med ambitionen att bland annat ta till vara restmaterial från den ordinarie brytningen och produktionen.

– Ett av de första stegen var att utforska vad som händer med sandstenen när den upphettas i en keramikugn, på samma sätt som leran.

En keramikugn blir extremt het, vanligtvis mellan 1000°C och 1300°C för glaserad keramik. Typen av keramik – lergods, stengods eller porslin – styr temperaturvalet.

En sandsten som upphettas i en motsvarande värmeugn genomgår flera fysikaliska och kemiska förändringar beroende på temperaturintervall, bland annat ändrar stenens färg. Orsa-

”Det är fantastiskt att få uppleva en produktionskedja där råvaran mer eller mindre förädlas till en slutprodukt, direkt på plats.”

Siri Skillgate vill utmana den traditionella synen på keramik.

FOTO: PETER BÄCKLUND

sandstenens typiska röda färg kommer huvudsakligen från järnoxid (rost), som fungerar som bindemedel mellan kvartskornen och ger stenen dess karakteristiska varma, röda ton.

– När den upphettas i en keramikugn försvinner järnoxiden och stenen får en gråare ton och mer porig yta.

NÄSTA STEG BLEV att testa att gläsera stenen på samma sätt som en keramik. Glasyrteknik och glasyrens sammansättning är en vetenskap i sig, betonar Siri Skillgate.

– Det finns extremt få exempel på stensorter där man lyckats med just detta, glasyren spricker eller fäster inte. Men här lyckades vi verkligen få till en fint glaserad yta. Tack vare kombinationen av en viss glasyr och den höga halten av sandkorn i stenen.

– Det är så ovanligt att vi ett tag arbetade med en patentansökan, just för att skydda tekniken som vi utvecklat.

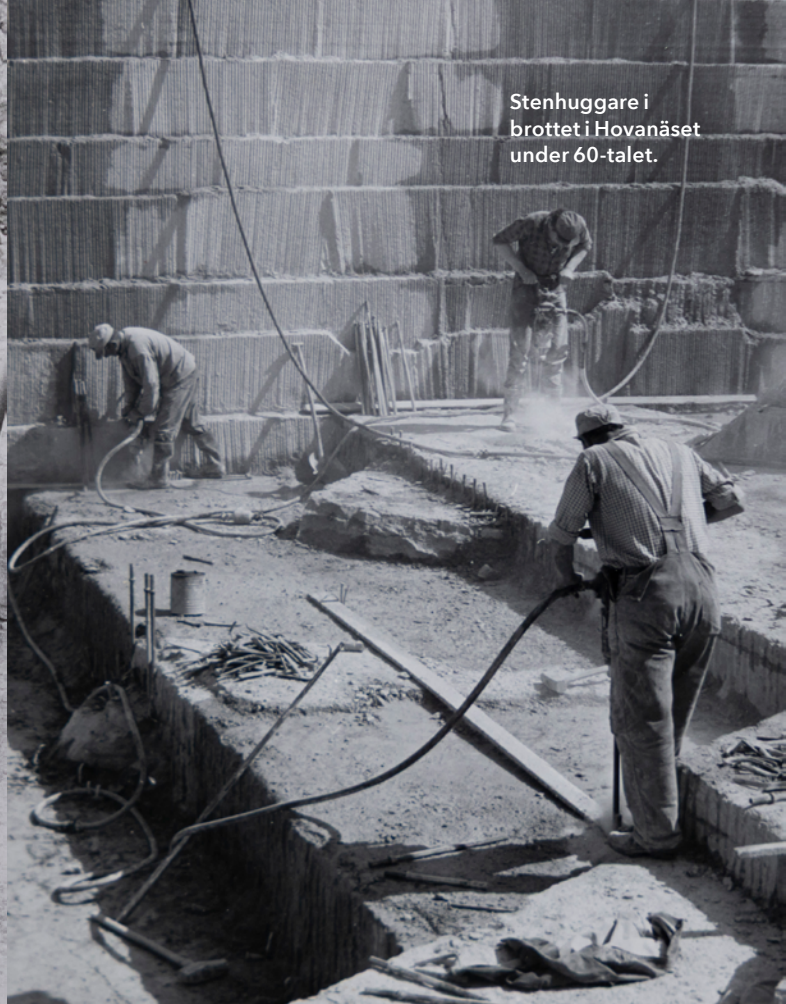
Tanken på ett patent väcker även frågan som den kommersiella potentialen i en glaserad sandsten, något som den tidigare industridesignern Siri Skillgate självklart också funderat på.

– Det är i nuläget svårt att se en tillverkning av större volymer som till exempel ett kommersiellt fasadmaterial, konstaterar hon.

– Å andra sidan är det fullt möjligt att göra mindre serier eller enskilda projekt där man utgår från stenens unika egenskaper, kanske som ett konstverk.

Siri Skillgate kommer närmast att fortsätta testa olika kombinationer av glasyr och sten. Hon har investerat i en egen provugn där man kan justera gradtalet i mindre intervaller.

– På sikt skulle vi behöva göra mer omfattande labbtester av bland annat hållfasthet och liknande, men då behövs också mer resurser. ■

Stenhuggare i brottet i Hovanäset under 60-talet.

ARKIVFOTO: BORGHAMNS STENFÖRÄDLING

Sveriges grundsten

Från 1100-talets Alvastra kloster till modern inredning i toppklass. Borghamnskalkstenen har varit ett bokstavligt fundament och en kulturbärare genom Sveriges historia. Nu har den även utsetts till Årets Sten 2026.

TEXT: **PETER WILLEBRAND**

Arets Sten utses av Sveriges Stenindustriförbund med syftet att dels lyfta fram den svenska stenen som unikt byggnadsmaterial, dels framhäva dess kulturhistoriska betydelse.

– Den lokala stembrytningen har i år-

hundraden varit en del av Sveriges framväxt. Med Årets Sten vill vi både värda arvet från tidigare generationer och sätta fokus på natursten som ett allt viktigare material när kraven på att bygga hållbart och med lågt klimatavtryck nu ökar, säger Kai Marklin, ordförande i Sveriges Stenindustriförbund.

Kalkstensbrotten i Borghamn i Östergötland är ett kulturhistoriskt landmärke i Sverige som vilar på en verksamhet som pågått i mer än 900 år.

När Cisterciensermunkar från Frankrike år 1143 grundade klostret i Alvastra bröts stenen vid Västerlösa vid natursköna Omberg. Stenen hämtades

FOTO: HOLGER ELLGÅRD CC/WIKI

Nationalmuseum

Återöppnandet av Nationalmuseum 2018 blev en succé med en miljon besökare första året. Wingårdh arkitektkontor och Wikerstål arkitekter stod bakom den modernisering som samma år tilldelades Stenpriset med motiveringen att det var ett "paradexempel på stensens förmåga att lösa upp gränser mellan epoker och foga samman visioner för varje tid." Under den renovering som inleddes 2014 byttes bland annat 1 200 kalkstensblock ut i fasaden. 3 000 kvadratmeter Borghamnskalksten blev golv, trappor och väggar i nya ljushallar och kapprum. Inför restaureringen återvände man till stenbrottet i Borghamn för att hitta samma nyanser i den kalksten som levererades till museet som invigdes 1866.

FOTO: ANNA RUT FRIDHOLM

Tennstopet

Klassiska Tennstopet i Stockholm genomgick en omfattande restaurering för några år sedan. Nyproducerade Borghamnskalksten hämtades från tåkten i Hovanäset. Stenen förekommer i flera avancerade skulpturala stenarbeten: dels i ett flertal entrépartier, dels som dekorativa inslag i arkitekturen.

från kalkstensbältet som bildades för 500 miljoner år sedan, och som sträcker sig vidare mot Motala och sjön Roxen.

Borghamnskalkstenen utmärkte sig tidigt för sin höga och jämna kvalitet i färg, hårdhet och täthet. Den blev snart ett bokstavigt fundament i många av de kyrkor som under medeltiden markerade östgötarnas rikedom. Här fanns både storbönder och adel. Vadstena slott och Visingsborgs slottsruin står idag som monument över en svunnen storhetstid.

Kai Marklin

FOTO: LARS DAREBERG

KALKSTENSBRÖTTETS egen blomstringsperiod inföll annars under 1800-talets början. Göta Kanal var dåtidens stora infrastrukturprojekt och Borghamn blev en naturlig hamnplats med sitt strategiska läge vid Vättern. Hamnområdet byggdes successivt ut, bland annat för att förse Karlsborgs fästning med sten. Fästningen började byggas 1821 för att skapa Sveriges alternativa huvudstad i händelse av krig. "Finska kriget" mot ryssarna fanns i färskt i minne, och fästningarna hade en stor betydelse i krigsföringen. ►►

FOTO: ARKLAND CC/WIKI

Alvastra kloster & Vadstena slott

Alvastra kloster, grundat 1143, är huvudsakligen uppfört i rödaktig och grå kalksten från det närbelägna Omberg. Cisterciensermunkarna tog med sig avancerad stenhuggarkonst som präglade det monumentala bygget. Stenen har genom århundradena även återanvänts i bland annat Vadstena slott och kloster.

Borghamns-kalkstenen

Borghamnskalkstenen är närmare 485 miljoner år gammal. Det gör den till en tätare och hårdare sten än kalksten och marmor från andra delar av världen. Svensk kalksten är generellt mycket väl lämpad som byggnadsmaterial med höga krav på hållfasthet, till exempel trappor och golv.

Användningsområden: Golv, trappor, väggbeklädnader, fönsterbänkar och restaurering.

Vanliga ytbearbetningar: Slipad, polerad, borstad, hyvlad, lågerhuggen och tandhuggen.

År 1842 är nästa milstolpe i Borghamns historia. Då fick orten sitt officiella namn, samtidigt som driften av brottet övertogs av ett straffregemente. 500 män som dömts till straffarbete skulle påskynda det försenade Karlsborg. Straffarbetarna hade dömts från allt från lösdriveri till

brott där straffskalan var livstid. Området blev snart också starkt förknippat med brottslighet som smittade av sig på Borghamns rykte.

Ett årtionde senare påbörjades även arbetet med att bygga Nationalmuseum: ett magnifikt nationalromantiskt projekt där stenen hämtades från Borghamn.

Mats-Ola Ericsson

VID 1920-TALETS BÖRJAN lämnade staten Borghamn och privata krafter övertog brytningen. Verksamheten i brotten har de senaste hundra åren följt stenindustrins utveckling. Upp- och nedgångar har följt med konjunktur och bostadspolitik, och många brott avvecklades under 1900-talets andra hälft. Men det har alltid funnits en efterfrågan på Borghamnskalkstenen. I dag, när människor söker efter både hållbarhet och naturliga material, är den mer populär än på mycket länge. Borghamnskalkstenen bryts av två företag: Borghamns Stenförädling och Borghamnsten. Borghamnsten bryter ljusgrå, gråbrun och röd Borghamnskalksten i tåkten i Västerlösa medan Borghamns Stenförädling bryter ljusgrå och gråbrun Borghamns kalksten i tåkten på Hovanäset. Båda företagen är lika mycket kollegor som konkurrenter

S:t Matteus

S:t Matteus i Vasastaden i Stockholm är ett kyrkligt kulturminne, ritad i jugendstil av arkitekten Erik Lallerstedt och som speglar den omgivande stenstaden Stockholm. Åren 2017-2020 genomfördes ett större restaureringsprojekt som innefattade alla kalkstensdelar på fasad och torn, allt från utbyte av mindre delar till nya skulpturala utsmyckningar. Ett arbete som kräver ett högt hantverkskunnande.

FOTO: ANNA RUT FRIDHOLM

och belönades med Stenpriset 2018 för sina leveranser till Nationalmuseum.

På Borghamns Stenförädling arbetar Mats-Ola Ericsson, stensemästare, vd och familjeföretagare i tredje generationen.

– Borghamnskalksten är tack vare sin ålder både tätare och hårdare än kalksten och marmor från andra delar av världen. Därför hittar du den ofta i till exempel regementen och skolbyggnader, där hårt belastade ytor i trappor och golv ska hålla i minst hundra år.

Ett kalkstensberg innehåller många

Peter Gustafsson

sprickor och det gäller att kunna "läsa berget" för att veta hur stenen ska utvinna så effektivt som möjligt. Kärnsten kallas de partier som inte innehåller lerklov och därför står emot både fukt och klarar tuffa väderförhållanden.

– Det är kalksten av högsta kvalitet och med sin ljusgrå, röda eller gråbruna färgskala ger den en tidlös och elegant karaktär till alla projekt där den används. Mångsidigheten gör den också till en favorit bland designers och arkitekter, säger Peter Gustafsson, vd för Borghamnsten. ■

Modern närproducerad stenvilla

Ett nybyggt "stone mansion" skjuter upp i skuggan av Omberg, med en kalkstensfasad hämtad direkt från stenbrottet i Borghamn. Hela huset är ett hantverk. Plattorna är handhuggna och fasaden mäter totalt 130 kvadratmeter, monterad med luftspalt. Plattorna är fästade med kramlor i fyra fästpunkter i lättbetong. I fogspalterna hittar man traditionellt bruk.

Borghamnskalksten återkommer även i husets inredning. En borstad ljusgrå kalksten utgör golv i hall, kök, vardagsrum samt fönsterbräden.

FOTO: KAJ HOLMSTEDT

Bröllop i brottet

Vigsel i kalkstensbrottet i Hovanäset mellan Tim Ericsson och Eva-Lena Lindqvist, fjärde generationen i familjeföretaget Borghamns Stenförädling.

FOTO: MARTINA LUNDBERG

FOTO: NIKLAS JOHANSSON

Rosettfönster

Linköpings domkyrka är Sveriges största kyrkobyggnad i sten - huggen kalksten. Massiva block har lågerhuggits och utsmyckningar, knippepelare och valvbågar är exempel på stenhuggarkonst av yppersta klass. Under 2021 levererades ett nyttillverkat rosettfönster i Borghamnskalksten, ett exempel på hur den senaste digitala tekniken kan förenas med det traditionella hantverket och återskapa ett originalfönster som tillverkades på 1300-talet. Restaureringsarbetet belönades med Stenpriset 2021.

Showroom i stugmiljö

Stenfamiljen Ericsson har inrett stugan i Idre med en palett av de stensorter som Borghamns stenförädling bryter. Man passar även på att visa upp en nyhet i sortimentet – Kolmården Light.

TEXT: PETER WILLEBRAND

Från Vätterns strand i Östergötland till Dalarnas fjällvärd. Steget är inte så långt som man kan tro. I skuggan av 240 meter höga Omberg hittar man den svenska stembrytningens vagg, en kalkstensbrytning med anor som går tillbaka till 1100-talet.

Det var också i backarna i Omberg som Tim Ericsson – fjärde generationen i familjeföretaget Borghamns stenförädling – som liten kastade sig ut på den bräda som så småningom skulle ta honom till Sverige-eliten i border cross innan det blev dags att sadla om till stenhuggarmästare.

En stuga i fjällen har med andra ord alltid legat i hela familjens skidintresse.

– Stugan ligger i Himmelfjäll, den nya skidanläggningen i Idre, säger Kajsa Ericsson, syster till Tim och verksamhetschef i företaget.

När stugan skulle byggas fick de själva vara med om att välja material.

– Det var självklart för oss att välja våra stensorter. Det är ju inte heller så vanligt med kalksten i inredning i de här trakterna. Kommer man lite längre upp mot Jämtland, typ Åre och Duved, blir det vanligare med inslag av skiffer och jämtlandskalksten, säger hon.

Stugan har närmast blivit ett showroom med stensorter och bearbetningar. Redan i entrén möts man av en klassisk och hyvlad Borghamn-kalksten i fallande längder. Borghamn-kalkstens olika nyanser – ljusgrå och gråbrun – återkommer även i köksmiljön, i bänkskivor och fönsterbänkar.

I våtutrymmen och faciliteter är det i stället Kolmårdsmarmor som dominerar, med inslag av Ekebergsmarmor i golvet.

Kolmårdsmarmorns typiska gröna nyans är en självklar bekant, men här ser man också en ljusare variant som bryter upp mönstret på ett intressant sätt och ger stenen ytterligare en dimension.

– Det är en Kolmården light, som vi just är i färd med att lansera. Den finns i partier i brotten där halten av mineralet serpentin, som ger stenens gröna färg, är något lägre. I övrigt har stenen samma egenskaper, säger Kajsa Ericsson.

Men inredning handlar inte bara om sten för familjen. Nyligen påträffade man också en kartong med gamla bilder som dokumenterar stembrytningen i tidigare generationer.

– Det är jättestora svartvita bilder från min farfars och farfarsfars tid. Vi tänker förstora upp dem och sätta upp som tavlor som visar vår egen historia, säger Kajsa. ■

Kolmårdsmarmor och Ekebergsmarmor
– de mest klassiska svenska marmorsorterna.

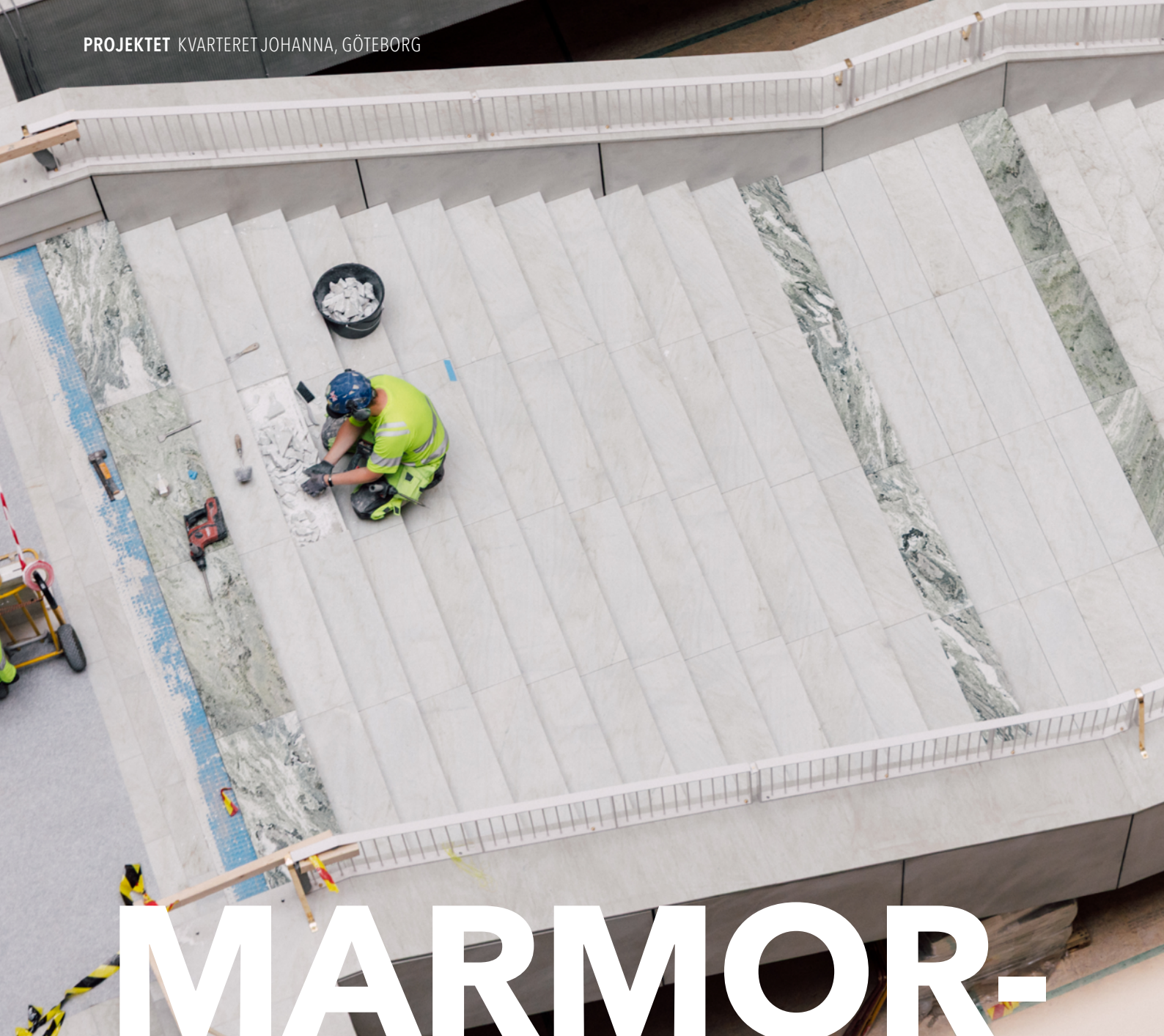
Hyvlat Borghamnskalksten
i fallande längder i entrén.

Den typiska grå-
bruna kalkstenen
i fönsterbänker.

Kolmården Light är
det senaste tillskottet
i sortimentet.

MARMOR- PALATSET

På den tidigare brända tomten i kvarteret Johanna i Göteborg reser sig nu ett nytt stenpalats i art deco-stil, klätt i Ekebergsmarmor och med en imponerande inredning i samma sten.

TEXT: **PETER WILLEBRAND**

FOTO: PAULO DUELL

Redan vid entrén möts besökaren av en imponerad stentrappa i Ekebergsmarmor, med infällda steg i den mörkare Brännlyckan som markerar nivågraderingar.

FOTO: KUNGÄLV NATURSTEN

Marmor är tillsammans med ek och tegel genomgående material i projektet.

”Vi har arbetat i samklang med den befintliga arkitekturen och spelat med strängarna som redan fanns på plats.”

modernt anpassade arbetsplatser och affärslokaler.

Alla inblandade har under resans gång vittnat om projektets komplexitet med ett tillhörande krav på en minutstyrd logistik som påverkar den tätbefolkade omgivningen, handeln och tillhörande kollektivtrafik.

Förenklat innebär projektet att fem byggnader från lika många epoker, från tidigt 1800-tal till modern tid, förenas genom till- och påbyggnader. En av dem är Johannes Olivegrens byggnad från 70-talet i korsningen Östra Larmgatan och Södra Hamngatan.

EN HELT NY byggnad har nyuppförts på den så kallade ”Johanna-tomten” som stått tom efter en brand på Södra Hamngatan år 2005.

– Så länge tomten stod obebyggd fungerade den som en port för transporter in och ut från hela bygget, säger Josef Eder arkitekt vid General Architecture, som för snart åtta år sedan vann uppdraget att rita om hela kvarteret.

Trots ombyggnationens omfattning gick processen med detaljplanen mycket snabbt, betonar han.

– Vi har arbetat i samklang med den befintliga arkitekturen och spelat med strängarna som redan fanns på plats. Där vi adderat skapas en ny helhet, med en mångfald av nya uttryck. Konstruktionen har till stor del bevarats men förstärkts för att bära de nya våningsplanen. Delar av fasaden har också fått en ny beklädnad.

I korsningen Fredsgatan och Drottninggatan har en tegelbyggnad uppförts, med välvda bågar som ramar in bottenplanet, medan fasaden i korsningen

Ombyggnationen av kvarteret Johanna i centrala Göteborg har knappast undgått någon av stadens invånare. Om- och nybyggnationerna sker mitt i stadens hjärta, ett stenkast från Centralstationen och omfattar totalt cirka 44 000 kvadratmeter, varav ungefär hälften utgörs av nybyggda ytor.

Det som beskrivits som ett av Huvudstadens största projekt någonsin har pågått sedan 2021 och senare i höst ska merparten av de nya hyresgästerna vara på plats. Då blir det förhoppningsvis också ”business as usual” för göteborgarna – men med ett större utbud av både

Detaljarbetena i Ekebergsmarmor vittnar om den höga hantverksnivån.

▶ Östra Larmgatan och Drottninggatan klätts i grönt glaserat tegel.

Men den mest iögonfallande förändringen för den flanerande göteborgaren i kvarteret är förmodligen den nya byggnaden som nu likt en fågel Fenix bokstavligen skjuter upp från den brända tomten. Den har fått ett helt eget uttryck jämfört med sina tegelklädda grannar. Klädd i ljus Ekebergsmarmor reser sig byggnaden som ett stenpalats i en art deco-stil som skulle kunna vara hämtat från 20-talets New York. Kanske utgör den också en gestaltningsmässig länk som binder samman 1800-talet med Olivegrens lite strama 70-talsbrutalism. Den blygs i alla fall inte, och med sitt imponerande uttryck ska den också markera en av kvarterets två huvudentréer.

– Vi har genom åren byggt upp en god kunskap om hur Ekebergsmarmor kommer till sin rätt, den har ju även blivit något av en signatursten för Hufvudstaden. Vi ritade även om- och påbyggnaden av kvartet Skären i Biblioteksstaden i Stockholm, som med sin

Med en fasad i Ekebergsmarmor reser sig den nya byggnaden som ett stenpalats i art deco-stil.

fasad av lågerhuggen Ekebergsmarmor. stod färdig för sju år sedan.

Erfarenheterna och kunskapen från tidigare projekt ger också ett friare och tryggare förhållande till materialet, understryker Josef Eder.

– Vi vet att det är möjligt att åstadkomma stenarbeten av högsta klass om man är ute i god tid och har tillgång till lika duktiga hantverkare som det här bygget har haft. Resultatet, bland annat i form av pelare, pilastrar och trappor, är fantastiskt.

EKEBERGSMARMORN HÅLLER SAMMAN byggnaden både ut- och invändigt. När man väl passerat entrén möts besökaren direkt av en imponerande och inbjudande trappa i Ekebergsmarmor.

– Den har infällda steg i den mörkare

Brännlyckan som ska markera nivåskillnader.

Men allt är inte marmor. Lokal bohusslänsk granit återfinns i både pelarbaser och socklar.

– På den översta våningen har vi med hjälp av både stenspill och växtlighet skapat en terrass som ska påminna om Bohusläns karga klipplandskap, en plats för perspektiv och eftertanke. ■

Projekt: Kvarteret Johanna
Beställare: Hufvudstaden
Arkitekt: General Architecture
Stenentreprenad: Kungälv's natursten m fl.
Stenleverantör: Borghamnsten, Borghamns stenförädling, Hallindens Granit m fl.

STENÅLDERN UTVECKLAS

Med kantsten RFV/RFF

NY KANTSTEN SÄTTS
PÅ HALVA TIDEN!

Ge din utemiljö både karaktär och hållbarhet med granitkantsten. En nyskapande granitkantsten som kombinerar det bästa ur två världar – råkilad topp och sågade, finbearbetade ytor. Den råkilade toppen skapar ett tidlöst,

rustikt uttryck medan de sågade ytorna ger slitstyrka, enkel montering och en skonsam gatukant. Välj mellan RFV (Vinkelkantsten) och RFF (Faskantsten) – två varianter som förenar klassiskt utseende med modern funktion.

Bärande sten utmanar betongen

Sten som en del av den bärande konstruktionen i byggnader blir snabbt ett allt mer intressant alternativ när klimateffekterna ska hållas på ett minimum. Flera pågående projekt visar vägen framåt.

TEXT PETER WILLEBRAND

317 FINCHLEY ROAD i London har snabbt blivit synonymt med ett projekt som inom brittisk byggindustri lyfts fram som ett framtida och innovativt sätt att bygga allt mer hållbart. I korthet innebär den stora innovationen att den nio våningar höga byggnaden på adressen istället för betong fått ett exoskelett i larvikit, den populära norska bergarten som påminner om en granit och är den norska stenindustrins stora exportsuccé.

Bakom projektet står brittiska ingenjörfirman Webb Yates, som har profilerat sig genom att skapa banbrytande byggnader med annorlunda materialval och konstruktioner.

Argumentet för att använda sten istället för betong och stål är främst en kraftigt minimerad klimatpåverkan. Tidigare har Webb Yates använt kalksten i ett liknande projekt, vid Clerkenwell Close i London.

Arkitekter har i båda fallen varit brittiska Groupwork, under ledning av Amin Taha.

Men det är inte bara stensorterna som skiljer projekten åt. På Finchley Road ger den hårdare och starkare larvikiten skelettet en större vertikal bärkraft, vilket

FOTO: LUNDHS

Norsk larvikit utgör stommen i byggnaden.

frigör utrymme i byggnadens centrala delar.

Själva byggnaden består av tre delar, individuellt utformade för att minska trycket från den samlade massan. Till en början var tanken att använda en italiensk basalt, men den tanken övergavs relativt tidigt och istället vände man sig till Norges och Nordens största naturstensproducent

FOTO: LUNDHS

Balkarna har hål borrade i varje ände, förenade med stålpluggar.

som står för merparten av all produktion och export av larvikit.

För att säkerställa att stenen uppfyllde de höga kraven på hållbarhet och kvalitet anlätades svenska laboratoriet RISE, som bland annat testade motståndskraft mot brand, väder, mekaniska påfrestningar och olika temperaturförändringar. Analyserna

FOTO - TIMOTHY SOAR/LUNDHS

Natursten har som byggnadsmaterial lägst klimatpåverkan i alla kategorier, med en unik estetisk dimension.

► bekräftade både stenens långsiktiga hållbarhet och att den kan stå emot påfrestningarna i en modern stadsmiljö.

Runt 400 stenbalkar och pelare har levererats, De varierar i mått, men merparten har måtten 80 cm x 40 cm x 3,5 meter.

GRUNDKONSTRUKTIONEN kan liknas vid en prefabricerad betongstomme med balkar och pelare upphängda med kranar och där stenen lyfts på plats uppifrån, med en galgeliknande ram. Till skillnad från andra prefabricerade byggnader har den också spänts fast med remmar, bland annat av försiktighets-skäl eftersom stensbjälkarna saknar betongens armeringsjärn och annars skulle riskera att spricka.

Balkarna har hål borrade i varje ände, där stålpluggar och harts använts för att låsa ihop dem och ge stenramen nödvändig sidostabilitet.

317 Finchley Road är nu på väg att

”Det är inspirerande att se hur traditionella byggmetoder nu utmanas och utvecklas. Det gynnar hela branschen.”

avslutas, men har redan gett de inblandade många nya lärdomar om hur man kan skapa nya produktionsmetoder som förenklar och effektiviserar montering i kommande projekt. Nästa stenprojekt som väntar är en byggnad som ligger vid Earls Court i London. Där kommer man att arbeta med fler prefabricerade delar, som är mindre i storlek och kan monteras i långa sektioner. Det minskar spän-

ningen i materialet och gör att balkarna kan vara mycket längre. Även där är materialet larvkit.

Björn Schouenborg är forskare och naturstensexpert på Rise, som bland annat föreläst hos Webb Yates om naturstenens möjligheter inom modern arkitektur, som del av deras satsning på innovativa lösningar.

– Det är inspirerande att se hur traditionella byggmetoder nu utmanas och utvecklas. Det gynnar hela branschen, säger han.

Med en generellt ökade medvetenhet om hållbarhet och miljövänliga byggmaterial har även efterfrågan på natursten ökat under flera år.

– Natursten har som byggnadsmaterial lägst klimatpåverkan i alla kategorier, i synnerhet om man beaktar dess långa livslängd. Det ger även andra fördelar, som hållbarhet, estetisk skönhet, lågt underhåll och värdeökning, sammanfattar Björn Schouenborg. ■

Rendering som visar Svenska techbolaget Evroc första storskaliga datacenter med fokus på AI-tjänster vid Arlanda.

Prisad stenarkitekt tar sig an AI-projekt

Parisbaserade Carl Fredrik Svenstedt är en svensk arkitekt som har arbetat med ett tiotal stora byggnadsprojekt där stenen har en bärande funktion, flera av dem prisbelönta. Nu har han också tagit sig an ett svenskt stenprojekt – det nya AI-centret vid Arlanda.

TEXT **PETER WILLEBRAND**

CARL FREDRIK SVENSTEDT återkommer till vikten av att våga lita på den intuitiva känslan. Han brukar själv betona den för studenterna när han undervisar vid Versailles School of Architecture. Det var också den som vägledde honom när för drygt 15 år sedan fick uppdraget att rita ett ”stenfärgat” hus till ett svenskt par som skulle bosätta sig i Luberonen i centrala Provence i södra Frankrike. Huset skulle ligga på en befintlig tomt med äldre byggnader, murar och ruiner i sten.

– Jag råkade passera en parkeringsplats i närheten där man ställt ett antal block i sandsten. Det satte igång tankarna och jag fick idén att utgå från det massiva blocket som det mest naturliga sättet att bygga huset, ungefär som när ett barn får några klossar att leka med och genast börjar sätta samman byggnader. Jag tänkte att det också borde vara möjligt i en större skala, med riktiga byggstenar, säger han.

Och så blev det. Sandstensblocken,

Carl Fredrik Svenstedt är född i Stockholm, uppvuxen i Montreal och numera baserad i Paris. Han grundade sin byrå, Carl Fredrik Svenstedt Architects (CFSA), år 2000 efter att ha arbetat med framstående namn som Santiago Calatrava.

”Att bygga i sten får inte bli ett självändamål om kostnaderna blir för höga jämfört med andra material.”

som mäter 50 x 50 x 200 centimeter, hämtades från ett närliggande brott där man brutit sten sedan romartiden. Det färdiga huset tjocka stenväggar ger också en termisk effekt, understryker Carl Fredrik Svenstedt.

– Det är i första hand ett sommarhus men det krävs ingen isolering, trots att huset ligger i område där det kan vara snörika vintrar.

Det blev även starten för ett flertal byggnader i sten för Parisbaserade Carl Fredrik Svenstedt Architects. Idag kan de räkna in ett tiotal olika stenprojekt, varav flera belönats med prestigefyllda arkitekturpriser och lyfts fram som ledande exempel på hållbart byggande med låga CO2-utsläpp.

FÖRRA ÅRET GAV kontoret ut den uppmärksammade boken *Moving Mountains* där man samlat sina erfarenheter från att använda sten som byggmaterial.

Carl Fredrik Svenstedt märker också själv hur snabbt intresset för att använda sten som bärande material ökat bland andra arkitekter. Det finns ett slags nyväckt nyfikenhet för ett material som använts av människan i årtusenden.

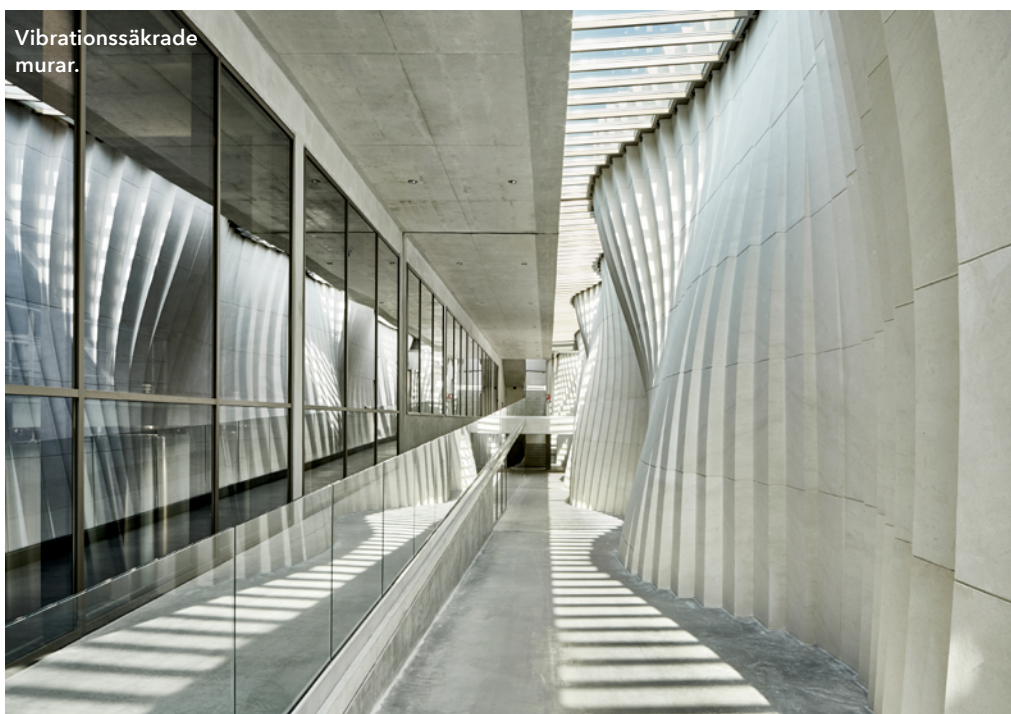
– Samtidigt måste man vara pragmatisk. Att bygga i sten får inte bli ett självändamål om kostnaderna blir för höga jämfört med andra material. Det är viktigt att ha med sig, säger han.

Stenhuggare är ett bristyrke även i Frankrike och tillgången på stensorter kan variera stort – ungefär som i Sverige.

– Priserna på både material och arbetskraft har stigit med efterfrågan. Man måste också utgå från förutsättningarna och se på byggtrender ur en större kulturhistorisk kontext, betonar han.

– De hus i betong som vi i dag ser på

FOTO: DAN GLASSER/GESA

Vibrationssäkrade murar.

Frères Winery/Carl Fredrik Svenstedt Architect

Vinhuset Delas Frères i Rhonedalen ville renovera en historisk, centralt belägen fastighet. De bärande fasaderna är tillverkade av femtio centimeter tjock lokal kalksten. Den böljande huvudmuren är åttio meter lång och sju meter hög, med en geometriskt stabil strukturform. Murens block är individuellt utformade i CNC-maskiner. Blocken är vertikalt fästa i fundament och sammanfogade horisontellt med vajrar i stål, bland annat för att stå emot vibrationer i ett område som kan drabbas av jordbävningar. Projektet belönades 2019 med amerikanska Architecture MasterPrize (AMP).

många platser i Frankrike har en ganska kort, drygt 100-årig, historia som startade med att landet efter första världskriget förlorat många unga män och duktiga hantverkare i skyttegravarna. Betong blev då ett alternativt material som fanns nära till hands när stenhuggarna och timmermännen var få.

KANSKE BIDRAR PÅ motsvarande sätt Carl Fredrik Svenstedts multinationella bakgrund till att stenen tycks ha blivit något som även kulturellt knyter samman platser och förankrar honom – oavsett var han befinner sig. Han är född i Sverige, uppvuxen i Montreal i Kanada, med examen från båda prestigeuniversiteterna Harvard och Yale i USA för att så småningom hamna i Paris med ett arkitektkontor i eget namn.

– Jag har alltid kommit tillbaka till Sverige under sommarferier och andra ledigheter. Den svenska granitklippan vid havet är en del av mig, säger han och skrattar.

Det är också här i Sverige som hans nästa stora stenprojekt väntar. Svenska techbolaget Evroc ska bygga Europas första storskaliga datacenter med fokus på moln- och AI-tjänster vid Arlanda. Företaget beskriver det som ett flaggskepp för en fortsatt expansion av liknade center på flera platser i Europa, bland annat Frankrike.

Än så länge finns bara renderingar och ritningar. De visar hur cylinderformade torn i svensk granit, täckta med grön växtlighet, majestätiskt reser sig upp likt medeltida borgar. Gestaltningen ligger långt från bilden av de kartongliknande serverhallar som man ser på många andra håll i Sverige. Centret ska stå klart i slutet av året.

– Stenmuren kommer i sig inte att vara bärande för byggnaden men den runda stenformen gör att det går att få ut mer volym. Bakom väggarna i det rektangulära innanmätet kan man till exempel dra kablar och liknande teknik, säger Carl Fredrik Svenstedt. ■

Rödrosig i olika ytbearbetningar.

KINNEKULLEKALKSTEN I RÖDA ELLER GRÅ NYANSER

Vår slitstarka kalksten som brutits på Kinnekulle i flera generationer är vacker såväl inomhus som utomhus. Med vår yrkesskicklighet kan vi hjälpa dig med allt från det lilla enkla till den svåra renoveringen. Vårt sortiment av kalksten passar till allt från golv, trappor, bänkskivor, murar eller terrassplattor. Välkommen att besöka oss på thorsberg.se eller via telefon 0510 - 54 00 56.

THORSBERG STENHUGGERI

I väntan på leverans.
Upplag med granitblock
från Hallindens Granit

Ökad efterfrågan i flera år

Efterfrågan på både svensk och importerad natursten har varit stigande under 10-15 år, med en god prisutveckling.

– Våra medlemsföretag har kunnat genomföra viktiga investeringar med fokus på digital omställning och fossilfri produktion, sammanfattar Kai Marklin, ordförande för Sveriges Stenindustriförbund.

TEXT: PETER WILLEBRAND

TILLVÄXTEN I SVENSK stenindustri har i flera år stadigt legat något högre än den genomsnittliga tillväxten i svensk byggsektor, som under 2025 väntas ligga i spannet 2-3 procent, med relativt stora variationer mellan olika sektorer.

– Den totala omsättningens bland medlemsföretagen i Sveriges Stenindustriförbund ökade under år 2025 med 3,4 procent jämfört med 2024, berättar Kai Marklin, förbundets ordförande.

Der fanns under året inga inrapporterade konkurser och skedde heller inte några strukturaffärer som förändrade styrkeförhållandena i branschen. Medlemsföretagens intäkter från naturstensverksamheter omsätter drygt 1,4 miljarder kronor och branschen sysselsätter drygt 1200 personer.

– Branschen domineras i dag av ett

15-20-tal familjeföretag inom både brytning och entreprenadverksamhet. Merparten har varit verksamma inom stenindustrin i decennier, sammanfattar Kai Marklin.

Antalet aktiva svenska täkter uppgår till drygt 50 stycken. Den enskilt största brytningen i volym sker i form av granitblock, varav ungefär hälften exporteras.

BRANSCHEN HAR RELATIVT väl stått emot den lågkonjunktur som under senare år slagit hårt mot nybyggnation. Istället har projekt inom infrastruktur, utomhusmiljö och industribyggnation varit drivande, särskilt inom grön omställning och logistik.

– Det har framför allt gynnat företag som är inriktade på granitproduktion.

FOTO: HALLÄNDENS GRANIT

Ett typiskt exempel är det pågående infrastrukturprojektet Slussen i centrala Stockholm som är det största stenprojektet i modern tid och belönades med Stenpriset 2025. Flera konkurrerande stenföretag har samarbetat för att säkra

SVENSK NATURSTENSPRODUKTION - I SIFFROR

Naturstensbrott finns i hela Sverige. I urberget bryts granit, gnejs, diabas och gabbro, i den yngre sedimentära berggrunden i södra Sverige bryts huvudsakligen ordovicisk kalksten och i fjällberggrunden bryts både kalksten och skiffer.

Under 2024 levererades drygt 173 000 ton natursten i form av handelsblock, halvfabrikat och färdiga stenprodukter från 53 producerande naturstentäckter som drivs av totalt 28 olika företag.

Produktionen har minskat något sedan 2022. Motsvarande siffror för 2023 var 177 000 ton, fördelat på 58 producerande brott och 34 företag.

Övervägande antalet naturstentäckter producerade granit (21 st) eller kalksten/marmor (17 st).

Idag används i praktiken all sten som bryts ur berget. Det som inte blir block

blir till exempel ballast. Den totala utleveransen av bergmaterial från täkterna under 2024 var 1,6 miljoner ton, något högre än 2023 års siffra (1,1 miljoner ton).

I många mindre stenbrott sker brytningen kampanjvis. Vissa år produceras enbart natursten från föregående års brytning.

Många naturstentäckter krossar även restmaterial från tidigare brytning och äldre upplag för leverans som olika typer av ballast.

Svensk naturstensproduktion är förhållandevis liten ur ett nordiskt perspektiv. Norge är Nordens ledande stenproducent, runt 1 miljon ton blocksten produceras varje år där den populära larvikiten står för ungefär en tredjedel.

Källa: SGU

leveranserna säger Kai Marklin.

Även ökade krav på både hållbarhet och återbruk har gynnat efterfrågan.

– Restaurering är en sektor som ökat snabbt under senare år, drivet av kulturvårdande institutioner som Svenska kyrkan och Statens fastighetsverk, säger Kai Marklin.

– Många stora privata fastighetsbolag har också renoverat sina bestånd med fokus på att ersätta gammal skadad natursten.

Till utmaningarna räknas i första hand

täckttillståndens begränsningar i uttagsvolymer och det krävande arbetet med att förnya dem.

– Många brytande stenföretag har svårt att bygga upp lager i takt med att efterfrågan ökat, vilket bidragit till långa ledtider på de mest populära stensorterna inom till exempel inredning.

– Arbetskraftsbrist, successioner och kompetensutväxling är andra återkommande hinder för tillväxt. Det är å andra sidan ett generella problem inom många branscher, säger Kai Marklin. ■

Brytning, leveranser och export av natursten (block och plattor) 2024

Bergart	Antal täkter		Antal företag		Brytning totalt		Levererad natursten	
	2024	2023	2024	2023	2024 kton	2023 kton	2024 kton	2023 kton
Diabas och gabbro	7	8	2	2	122	180	18	17
Gnejs	3	5	3	5	48	170	12	10
Granit	21	22	9	9	552	335	112	114
Kalksten och marmor	17	16	9	11	73	84	30	30
Blocksten övrigt (skiffer, kvartsit, mylonit)	5	7	5	7	43	108	1	6
Summa	53	58	28	34	837	877	173	177
Suma inkl. restprodukter							1 639	1 087

”Vi gasade när alla bromsade!”

Entreprenadföretaget Bröderna Ahlgrens Marmor-inredningar i Herrljunga firar i år 100-årsjubileum och är en spegelbild av den svenska stenindustrins utveckling under samma tid. Den femte generationen skolas nu in i familjeföretaget.

TEXT **PETER WILLEBRAND**

CARL-OSCAR AHLGREN PÅBÖRJADE sin gesällvandring vid förra sekelskiftet.

– På den tiden krävdes mästarbrev för att få starta en firma, säger Kenn Ahlgren, vd för Bröderna Ahlgrens Marmor.

Carl-Oscar är Kenns farfarsfar. År 1926 startade han C.O. Ahlgrens Marmorindustri i Göteborg.

– Firman tillverkade mest fönsterbänkar och trappor, nästan uteslutande i svensk kalksten och marmor som är typisk för arkitekturen från den tiden. Ahlgrens är en del av den lokala byggnadshistorien i Göteborg, säger Kenn.

Under 40-talet flyttade verksamheten ut till Mölndal där en ny verkstad byggdes. När Carl-Oscar trappade ner under 50-talet tog sönerna över.

– Min pappa Lennart och hans bröder är tredje generationen.

Under 80-talet gick bröderna skilda vägar och öppnade upp nya grenar på familjeträdet. Det skulle så småningom bli Bröderna Ahlgrens Marmor där Lennarts söner – Kenn och hans två bröder, den äldre Jörgen och tvillingen Pierre, kom att ingå. Far och söner utgick från den verkstad utanför Herrljunga som Lennart byggt upp, men gjorde några ytterligare investeringar i nya maskiner och lokaler.

Kenn Ahlgren

Pierre Ahlgren i den nya verkstaden. Han och tvillingbroder Kenn banar väg för nästa generation.

Jörgen gick tragiskt bort i cancer 2007, endast 35 år gammal. Den större mänskliga aspekten av tragedin ställde också frågan om familjeföretagets framtid på sin spets. Lennart hade hunnit bli 67 år.

– Jag och Pierre bestämde oss för att ta över och köra vårt race.

ÖVERTAGANDET SKEDDE samtidigt som finanskrisen 2008 bröt ut, men bröderna var fast beslutna om att hitta vägar till att finansiera sin expansion. Fokus var snabb tillväxt.

– Vi gasade när alla andra bromsade. Jag har alltid varit intresserad av att driva företag och min och Pierres gemensamma vision var att om vi ska driva

företaget i 20–30 år framåt så ska vi också se till att något händer.

Med stöd från bland annat investeringsfonder och lokala stiftelser byggdes en ny verkstad, med en modern produktionsläggning.

– När vi tog över omsatte vi runt 6–7 miljoner kronor per år.

Men från 2010, när den nya lokalen stod färdig, började också omsättningen öka snabbt.

Några år senare hade man nått en omsättning på 20 miljoner och utsetts till ett gasellföretag efter att bland annat ha levererat 40 badrum till Hilton hotell i Stockholm.

– Det blev också en bekräftelse på att vi fixade större jobb. Självförtroendet växte och vi utsågs till Årets företagare både i kommunen och Västra Götalands län.

De senaste åren har omsättningen legat runt 40 miljoner kronor. Hotellinredningar har blivit något av Bröderna Ahlgrens signum. Deras arbeten för till exempel ESS group har fått stor uppmärksamhet, som Steam Hotel i Västerås som även nominerades till Stenpriset.

Både Pierre och Kenn har i dag barn som arbetar i företaget – femte generationen.

– Det gör det än mer angeläget för oss att säkra upp företaget för framtida generationsskiftet. På samma sätt som gammelfarfar Carl-Oscar för 100 år sedan la grunden för oss och våra barn. ■

Låt oss skapa något hållbart *tillsammans*.

HÅLLBARA LÖSNINGAR I NATURSTEN. FRÅN IDÉ TILL FÄRDIG MILJÖ.

Granum Stenprodukter projekterar, tillverkar och levererar speciallösningar i natursten för offentliga och privata miljöer. Med egen produktion, lång erfarenhet och fokus på klimat, kvalitet och funktion hjälper vi dig att göra rätt val – som håller över generationer.

**TRÄFFA OSS
PÅ NORDBYGG
21-24 APRIL
Monter C04:61B**

Kom gärna förbi vår monter och diskutera natursten, materialval, projekt och hållbara lösningar.

www.granumstenprodukter.se

 GRANUMS INSTAGRAM
[@granumstenprodukter.se](https://www.instagram.com/granumstenprodukter.se)

 GRANUM
STENPRODUKTER

En av fyra tåker. S:t Eriks hämtar bland annat sin sten från brottet i Björneröd.

FOTO: S:T ERIKS

Förvärv ska säkra tillgången

Rikstäckande koncernen S:t Eriks tog för några år sedan ett strategiskt beslut att öka sitt utbud av svensk granit genom förvärv. TEXT **PETER WILLEBRAND**

S:T ERIKS DRIVER i dag fyra stenbrott inom koncernen, med inriktning på granit. För ett par år sedan förvärvades Krokstrands stenbrott, beläget längs Idefjorden i norra Bohuslän. Det är ett historiskt centrum för brytning av bohusgranit. Sedan 1870-talet har området präglats av stenindustrin, vilket skapat ett unikt kulturarv med stenhugarsamhällen och lämningar som Ide-

fjordsvallen. Graniten här är känd för sin höga kvalitet och goda klyvbarhet.

– Min farfar knackade sten här, min pappa också. Jag började direkt efter skolan. Det är svårt att förklara för någon utanför branschen, men det ligger i blodet när man vuxit upp här, berättar den tidigare ägaren Stefan Gustafsson, som själv arbetade 45 år i Krokstrands stenbrott.

På 20- och 30-talet levde hela bygden på stenen.

– Då arbetade tusentals personer här. Resterna av gamla stenbrott finns fortfarande kvar längs kilometerlånga sträckor. Det är ett arv av hårt arbete och slit, berättar Stefan.

Men det var inte alltid lätt att få fram stenen.

– Förr sköt vi loss block med svartkrut och sedan kilade vi dem för hand, förklarar Stefan och pekar ut över stenbrottet.

– Jag har klyvt block på upp till sex meters höjd för hand. Det var hårt, men man blev stolt över resultatet.

S:t Eriks förvärvade stenbrottet som ett strategiskt led i att ka sitt utbud av svensk granit.

MIKAEL GUSTAFSSON ÄR chef för naturstensavdelningen på S:t Eriks. Han beskriver Krokstrandsgraniten som den ”perfekta stenen”. S:t Eriks marknadsför den under namnet Strömstad Bohus grå, och det årliga brytningstillståndet omfattar 3 500 kubikmeter.

– Det finns inga orenheter, inga katttränder eller glasstick. Klyvbarheten är så bra att du kan kila berget i tre olika riktningar och få perfekta snittytor varje gång. Man kan arbeta effektivt med stenen, med ett minimalt spill. Dessutom minskar vi miljöpåverkan rejält, förklarar han. ■

**Östra skolan,
Färjestaden.**
Slipad Ölandskalksten
flammig Alböke.

Stenvalet allt viktigare när klimatet förändras

Ett snabbt förändrat klimat ökar behovet av restaureringsinsatser i kulturmiljöer. Men beredskapen är låg, varnar Riksantikvarieämbetet i en ny rapport.

– För stenindustrin kan det i framtiden bli ännu viktigare att välja en tålig stensort i utsatta lägen, säger restaureringskonsulten Ingvar Hedenrud.

TEXT **PETER WILLEBRAND**

RIKSANTIKVARIÉÄMBETET presenterade strax före årskiftet sin första årliga rapport om klimatförändringarnas effekter på kulturmiljöer och kulturmiljöarbetet. Den visar i korta drag att beredskapen är låg och att kostnaderna för skador redan är betydande.

Rapporten bygger på enkät till samtliga länsstyrelser, de svenska världsarvens rapportering till Unesco samt analyser av länsstyrelsernas bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer. Utfallet visar att under 2024 påverkades minst femtio kulturmiljöer negativt av klimatrelaterade händelser, däribland Sveriges femton världsarv.

Elva länsstyrelser beviljade bidrag för att förebygga, dokumentera eller återställa skador. Kostnaderna uppgick till minst 8,5 miljoner kronor, vilket motsvarar tre procent av bidraget till kulturmiljövård som

– Skador i byggnader orsakade av ökad kondensbildning är vanliga orsaker till kostnader, till exempel fuktskador, röta och biologiska angrepp, säger Michael Frisk, utredare vid Riksantikvarieämbetet i en kommentar.

En fjärdedel av länsstyrelserna bedömer att kulturmiljöerna kommer att fortsätta påverkas under lång tid. Samtidigt konstateras att många kommuner saknar beredskap för klimatpåverkan på kulturmiljöer. Mindre än en fjärdedel tar upp riskerna

FOTO: INGVAR HEDENRUD

i sina översiktsplaner, och ännu färre planerar förebyggande åtgärder.

INGVAR HEDENRUD är restaureringskonsult inriktad på byggnader med kulturhistoriskt värde, med natursten som en specialitet. Han är bland annat anlitad i Operans pågående restaurering.

– Jag ser ju mycket skadad sten i mitt arbete, men kan inte säga att jag sett en ändrad skadebild relaterat till klimatförändringar, det här är långsamma processer, säger han.

Men även han bedömer att temperaturer som pendlar runt nollstrecket med stor sannolikhet kommer att ge ökade frostsador på sikt.

– Inte minst för äldre sten av sorter som binder mycket vatten som den gotländska sandstenen. För figurhuggen sten har man traditionellt valt mjukare stensorter som gått att hugga för hand. Det är också denna

sten som ofta anses mest kulturhistoriskt värdefull. Kanske kommer denna sten behöva skyddas mer i framtiden. Just den gotländska sandstenen har traditionellt sett alltid varit målad med linoljafärg som ger ett ökat skydd mot vattenupptagning och vittring.

En ökande nederbörd kommer också att innebära mer salt-, fukt- och frostrelaterade skador på grundmurar, källarvalv och socklar.

– Även här kan man tänka preventivt i högre utsträckning snarare än att vänta på att skador inträder, som att leda bort vatten, fuktisolera, sänka temperaturen i äldre källare med mera, säger Ingvar Hedenrud.

– För stenindustrin kan det i framtiden bli ännu viktigare att välja en tålig stensort i utsatta lägen, att fundera på vilken stensort som är lämplig. Det gäller även vid restaureringar, säger han. ■

Bröderna Ahlgrens Marmorinredningar

info@ahlgrensmarmor.se ahlgrensmarmor.se telefon: 0513-401 72

Bardiskar i granit,
Elite Hotel Frost - Kiruna

INGEN DRÖM ÄR FÖR STOR

Vi är experter på stenarbeten för hotell, inredning och unika kök.
Med fyra generationers erfarenhet i ryggen och den senaste tekniken
i våra händer hittar vi alltid en lösning.

Låt oss förverkliga dina idéer!

"Gå på kvalitet!"

Under vinjetten "Hemma hos stenhuggaren" ska vi återkommande i varje nummer be en känd stenprofil från branschen välja ut en stendetalj - stort som smått - i hemmet som man har ett speciellt förhållande till.

Först ut är Kenn Ahlgren - vd för Ahlgrens marmor.

TEXT **PETER WILLEBRAND**

ELEONOR OCH KENN Ahlgrens omfattande renovering och ombyggnad av den gamla korvkiosken till bostadshus mitt på Storgatan i Herrljunga har under senare år varit en följetong i lokalpressen. Nyligen tilldelades paret även Herrljunga kommuns samhällsbyggnadspris för att man pietetsfullt renoverat den anrika byggnaden: "en prydnad för centrala Herrljunga och torget vilket bidrar på ett mycket positivt sätt till att öka kommunens attraktivitet."

Tidningen Sten ansluter sig till gratulanterna och låter Kenn Ahlgren bli först ut i vår nya artikelserie, Hemma hos stenhuggaren.

Kenn, varför valde du ut just här handfatet i en indisk grön marmor från ert nya hem som ett exempel?

Kenn Ahlgren vid sitt handfat i grön marmor.

FOTO: PRIVAT

- Jag gillar de här gröna tonerna, de återkommer i inredningen i hela bottenvåningen. Det är också ett sten som är mycket populär bland våra kunder, och som kommer till sin rätt i båda privata hem och offentliga miljöer.

Hur många olika stensorter har ni i hemmet?

- Fem! En kvartsit, två marmor, en kalksten och så har vi Bohusgranit i sockeln.

Hur ska man tänka när man väljer natursten i inredning?

- Gå på kvalitet och tänk färg, form och funktion. Var heller inte rädd för att blanda upp med andra typer av material. Natursten funkar väldigt bra oavsett vilken typ av inredning som man väljer i övrigt. Det gäller även om stenen ska vara det dominerande materialet eller ett komplement.

Vilken är din favoritsten - alla kategorier?

- Ekebergsmarmor. Den är fantastiskt vacker med sin ljusa ton och fungerar i så många sammanhang, även i utemiljö. ■

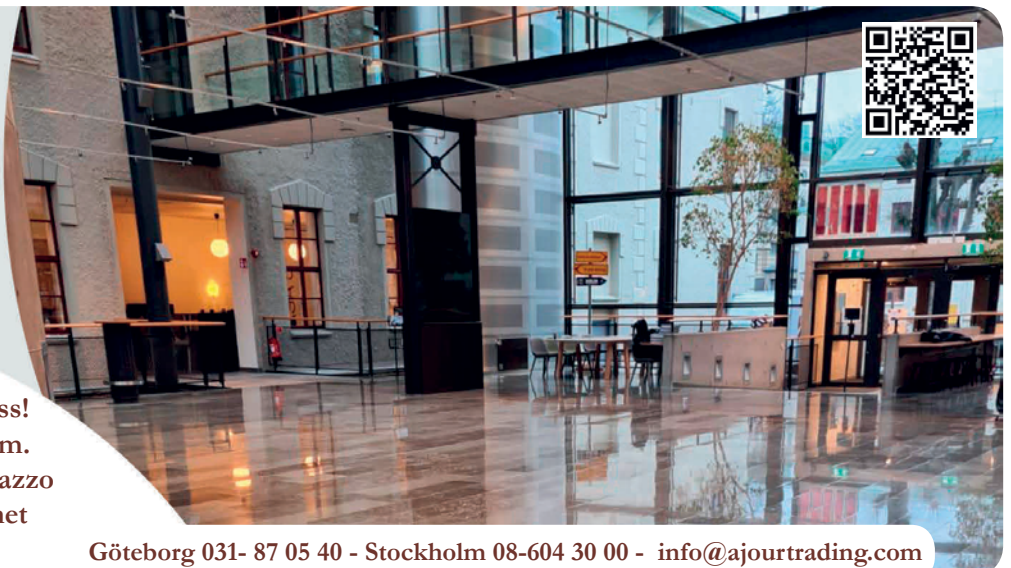
AJOUR
TRADING

CENTRUM FÖR GOLVKUNSKAP
THE CENTRE OF FLOOR KNOWLEDGE
www.ajourtrading.com

EST: 1987

Behöver ni

renovera eller bara vill liva upp era stengolv eller stentrappor? Kontakta oss! Vi finns i både Göteborg och Stockholm. Vi jobbar med allt från natursten till terrazzo och betong och har över 35 år erfarenhet med oss när vi kommer till er.

Göteborg 031- 87 05 40 - Stockholm 08-604 30 00 - info@ajourtrading.com

ÖLANDSKALKSTEN

JÄMTLANDSKALKSTEN

www.sjostromstenforadling.se

Kalkstensgatan 1
SE-387 92 BORGHOLM

Tel. 0485-561550
info@sjostromsten.se

 SJÖSTRÖM
STENFÖRÄDLING AB
Allt i Ölandskalksten
& Jämtlandskalksten

NATUR
STEN

Stenföretag storsatsar på Nordbygg

Sveriges Stenindustriförbund och elva medlemsföretag gör gemensam sak och storsatsar på mässan Nordbygg i Stockholm 21-24 april.

– Vi hälsar alla välkomna till vårt gemensamma kvarter i C-hallen, säger Kai Marklin, förbundets ordförande.

TEXT **PETER WILLEBRAND**

NORDBYGG ARRANGERAS vartannat år och är norra Europas största mötesplats för bygg- och fastighetsbransch. Den är också en temperaturmätare för tillståndet i byggindustrin som lockar alla typer av aktörer, branscher och företag som har någon koppling till den.

– Mässan är som en persisk marknad där alla deltagare på olika kreativa sätt tävlar om uppmärksamheten från de runt 40 000 som brukar besöka marknaden, säger Kai Marklin.

Enskilda medlemsföretag har historiskt varit återkommande utställare på Nordbygg, men i år har man tagit ett samlat grepp och med stöd av förbundet har man bokat ett större kvarter i C-hallen.

– Det är ett sätt att för oss som litet förbund visa vår gemensamma styrka, där flera medlemsföretag tillsammans driver den marknad för natursten som i slutändan gynnar alla i branschen, båda entreprenörer och brytande företag, säger Kai Marklin.

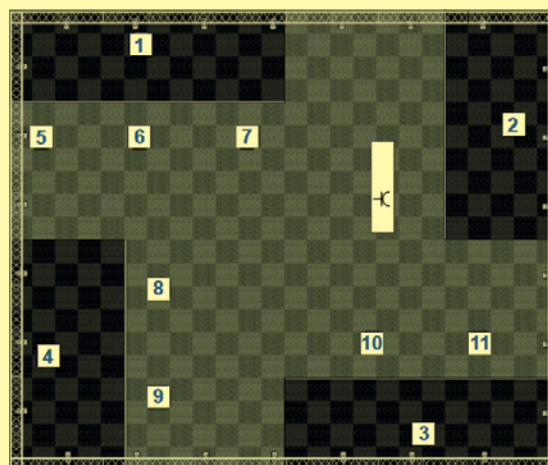
BYGGINDUSTRIN visar nu tydliga tecken på återhämtning efter några år med lågkonjunktur.

– Jag räknar med att vi ser en stigande framtidsoptimism, samtidigt ska man komma ihåg att vår närvaro på mässan i första hand har ett strategiskt värde. Det handlar inte om snabba affärer utan att om bygga varumärken och att knyta kontakter som kanske ger ett avslut om 3-5 år.

FOTO: JENS REITERER

C04:61 är adressen för stenkvarteret under mässan

- 1 Robakke Natursten (Kullaro)
- 2 VE-Sten
- 3 Kultursten
- 4 S:t Eriks
- 5 Gatstensbolaget
- 6 Gullbergs
- 7 Granum
- 8 Hallindens Granit
- 9 Wasasten
- 10 Orsasten
- 11 Thorsberg

OBS: Borghamns Stenförädling och Nordskiffer har montrar i anslutning till kvarteret.

– För oss är det extra värdefullt att till exempel få en direktkontakt med arkitekt som är i inledningsstadiet av ett projekt och som vill veta mer om naturstensmarknaden ser ut, vilka alternativ som finns och hur viktigt det är med framförhållning för att kunna säkra leveranser när det väl är dags.

Mässan får under dagarna också besök från studenter från olika yrkesutbildningar och högskolor.

– Det är ett unikt tillfälle att visa upp vår bransch som en framtida arbetsplats med en stor potential. Det händer så mycket nu, inte minst på tekniksidan, säger Kai Marklin. ■

Natursten — för professionella projekt

Sten håller längre än *trender.*

Sten i bild: *Atlantic Lavastone – kvartsit*

Vi väljer material som fortfarande imponerar när trenderna är borta.

Natursten är inte ett materialval — det är ett beslut om beständighet. Steny samlar Sveriges skickligaste stenhuggerier i ett nätverk som tar ditt projekt från första skiss till sista montering. Lokalt hantverk. Nationell räckvidd.

Berätta om ditt projekt

046 540 18 88

Ett rikstäckande nätverk

Norrsten

Burträsk

Granit och Form

Östersund

Sjöstrands Granit & Marmor

Västerås

Stenmagasinet i Stockholm

Täby

Sjödins Stenhuggeri

Örebro

Sjödins Stenhuggeri

Kungsängen

Stendesign Stockholm

Haninge

Sten & Marmor

Linköping

Kungälvs Natursten

Kungälv

Bröderna Ahlgrens Marmorinredningar

Herrljunga

JN Svensk Sten

Mörbylånga

Landernäs Marmor

Lund

NOMINERA DITT BIDRAG TILL STENPRISET 2026!

Nu kan du nominera ditt bidrag till Stenpriset som belönar arkitekten eller kreatören bakom ett aktuellt projekt i Sverige där natursten använts på ett estetiskt, hållbart och nyskapande sätt!
- Senast 24 maj vill vi ha din nominering, säger Kai Marklin, ordförande i Sveriges Stenindustriförbund som delar ut priset.

STENPRISET HAR GENOM åren belönat många olika kreativa stenprojekt, allt från förstklassig inredning till restaureringen av Nationalmuseum.

- Priset lyfter fram allt från hantverkets detalj till det stora projektet som förändrar en hel stadsmiljö, säger Kai Marklin och understryker samtidigt att det är en öppen och okomplicerad nomineringsprocess.

- På vår hemsida www.sten.se, under vinjetten Stenpriset i menyn, finns en enkel blankett med instruktioner, säger Kai Marklin

Arkitektkontoren Foster + Partners och White Arkitekter vann Stenpriset 2025 för projekten Mälarterrassen respektive

Arkitektkontoren Foster + Partners och White Arkitekter vann Stenpriset 2025 för projekten Mälarterrassen respektive Södermalmstorg. Priset delades ut på plats vid Slussen den 8 december, i Stockholms stads lokaler i direkt anslutning till torget. Beställare, samarbetspartners och konstnären Per Mårtensson tilldelades diplom för sina insatser i projekten.

Södermalmstorg, båda ingår i den större ombyggnaden av Slussen i Stockholm.

- Det är Sveriges största enskilda stenprojekt i modern tid och rymmer allt från konstnärliga historietutvikningar till infrastruktur, säger Kai Marklin. ■

UPPLANDS
STENHUGGERI

Restaurering av
historiska byggnader och monument.
♦ Stenhuggerihandverk i perfektion ♦
Tel: 070 529 55 61 | info@upplandsten.se

VE

VALTER EKLUND
STENFIRMA

År 1938 grundades verksamheten Stenfirma Valter Eklund. Det blev starten på en lång tradition av hantverk och kvalitet inom stenbearbetning.

Idag har verksamheten utvecklats till Valter Eklund Stenentreprenader AB och VE Sten AB – tillsammans även verksamma under det gemensamma namnet Valter Eklund Stenfirma. Vi är en komplett stenleverantör till både privat och offentlig miljö.

Kontakta oss

Hör av dig om du har frågor om sten, vill ha offert eller behöver hjälp med ditt projekt.

Telefon: +46 8 38 03 30

E-post: info@ve-sten.se

Så påverkar ny vägledning täktverksamheten!

Behovsprövning, artskydd och efterbehandling får större utrymme i Naturvårdsverket uppdaterade täktvägledning som presenterades vid årsskiftet. Även frågor kring avfall, cirkulär masshantering och materialförsörjning hanteras utförligare och i linje med rättsutvecklingen. Advokaterna Carolin Hammar och Sofia Löwe gör nedslag i den nya vägledningen med fokus på naturstenstäcker.

NATURVÅRDSVERKET ska bland annat bevaka allmänna miljöintressen inom ramen för miljöbalken, som tillståndsprövning för täktverksamhet. I myndighetens uppdrag ingår även att vara tillsynsvägläddande.

Den nu uppdaterade *Täktvägledning - En vägledning vid prövning och tillsyn* (december 2025) riktar sig till tillsynsmyndigheter som länsstyrelser och kommuner, men har naturligtvis även betydelse för andra myndigheter som deltar i miljöprövning samt för verksamhetsutövare. Naturvårdsverkets vägledning är till skillnad från lagar, förordningar och föreskrifter, inte juridiskt bindande, utan just väggläddande. Den har likväl en juridisk tyngd eftersom vägledningen bygger på den rättspraxis som vuxit fram genom domar på området.

Behovsprövning - kan annat material ersätta?

För att bedriva en täkt behöver man visa att det finns ett behov av det utbrutna materialet. Anser prövningsmyndigheten att behovet inte finns ska ansökan avslås. I behovsprövningen ligger bevisbördan på verksamhetsutövaren, vilket inkluderar en redovisning av materialets kvalitet, sammansättning och egenskaper samt användningsområden för materialet. Om materialet inte är lämpligt för sitt användningsområde med hänsyn till exempelvis höga halter arsenik kan slutsatsen dras att det inte finns något behov av tækten.

I behovsprövningen ska det även utredas om materialet kan ersättas med material från andra täkter eller om det finns närbe-

FOTO: WIKI/CC

Skyddade arter, exempelvis större vattensalamander, fladdermöss eller orkidéer, bör enligt Naturvårdsverket föranleda anlitande av ekologisk expertis. (Bilden visar en större vattensalamander i Skåne.)

lägna områden som är bättre att exploatera. Behovsprövningen kan göras ur ett lokalt, regionalt eller nationellt perspektiv beroende på vilket material som bryts ut. Naturvårdsverket framhåller att material som inte är lika vanliga, såsom diabas, porfyr och kalksten, kan behovsprövningen göras på en nationell nivå. Naturvårdsverket anser att en god hushållning och hållbar masshantering medför att en behovsprövning även inbegriper hänsyn till om andra massor i samhället kan nyttjas, exempelvis från infrastruktur- och

byggprojekt, något som kanske mest får betydelse för ballasttäckerna.

Täkter som utvinningsindustri

En naturstenstäkt tillhör utvinningsindustrin. Avfallet som uppstår som en direkt följd av utvinningsverksamheten utgör därför utvinningsavfall. Naturvårdsverket exemplifierar att avbaningsmassor och reststen kan klassas som utvinningsavfall. Hantering regleras då enligt bestämmelser i utvinningsavfallsförordningen (2013:319). Avfallsflöden som saknar kopp-

ling till utvinning- och bearbetningsprocessen, till exempel hushållsavfall, spillolja eller använda batterier, är inte ett utvinningsavfall eftersom det inte uppkommit som direkt följd av utvinningen.

Tillvägagångssättet för att utreda om tåkten ger upphov till utvinningsavfall börjar vid klassificeringen om en restprodukt i produktionen ska klassas som avfall eller biprodukt. I naturstenstäckter kan det därför vara aktuellt att redovisa när och hur avbaningsmassor eller reststen kommer att användas. Detta för att uppfylla ett av fyra biproduktskriterierna om att den fortsatta användningen är säkerställd. Om en sådan användning inte kan redovisas kan det anses utgöra avfall.

Artskyddet gäller under hela tillståndstiden

På senare år har frågan om skyddsnivå för fåglar och vad som krävs för att undvika en förbjuden handling fått större utrymme i täktprövningar. Naturvårdsverket ger nu uttryck för att vilja höja nivån på underlaget om skyddade arter i en tillståndsansökan. En bedömning av påverkan på fåglar bör styrkas och motiveras utifrån vetenskapligt underlag samt med stöd av ornitologisk expertis. Även andra skyddade arter, exempelvis större vattensalamander, fladdermöss eller orkidéer, bör enligt Naturvårdsverket föranleda anlitande av ekologisk expertis. Därtill har Naturvårdsverket en restrikt-

tiv inställning till att acceptera ny- och återskapande av livsmiljöer som förebyggande skyddsåtgärd. Höga krav bör ställas på vetenskapligt underlag för sådana förslag. Naturvårdsverket menar att om en ansökan innehåller mycket omfattande skyddsåtgärder för flera skyddade arter är detta en indikation på att tåkten är felaktigt lokaliserad.

Ekologisk efterbehandling förordas före traditionell

Täkter medför förändringar av naturmiljön och i samband med avslutandet av verksamheten genomförs en efterbehandling av platsen för att skapa förutsättningar för ny markanvändning eller funktion av området, exempelvis badsjö. Efterbehandlingsåtgärderna ska beskrivas redan i tillståndsansökan, ofta i en så kallad efterbehandlingsplan, men bör enligt Naturvårdsverket inte ha för snäva ramar. Lämpliga och tekniskt genomförbara åtgärder kan se annorlunda ut några decennier senare varför frågan typiskt sett är lämplig att skjuta på framtiden genom delegering till tillsynsmyndigheten.

Naturvårdsverket anser att ekologisk efterbehandling ska bli en generell utgångspunkt i täkter. Den traditionella efterbehandlingen sker främst genom avsläntning och höjdujämning med efterföljande trädplantering, vilket har en begränsad positiv effekt på biologisk mångfald. Genom ekologisk efterbehand-

ling gynnas den biologiska mångfalden genom variation i nya naturtyper såsom solbelysta slänter, blottad sand och grunda våtmarker.

Vägledningens genomslag

Tjugo år har passerat sedan Naturvårdsverket tog ett samlat grepp kring täkter och miljöprövningen med utgångspunkt i rättspraxis. En uppdaterad täktvägledning är därför både efterlängtd och nödvändig. Vägledningen riktar sig till tillsynsmyndigheter men kan i många hänseenden få betydelse för verksamhetsutövare som bedriver täkter samt planerar för förnyade tillstånd. Det ska påminnas om att täktprövning utgör cirka 25 procent av alla tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter i Sverige. Som vägledande myndighet är det därför naturligt att Naturvårdsverket väljer att framhålla ett tydligt ställningstagande kring vissa frågor där det inte sällan uppstår diskussion, exempelvis när det gäller nivån på artskydd- och behovsutredningar. Det lanseras även en högre ambitionsnivå vid efterbehandling av avslutade täkter. Vägledningens detaljeringsgrad och omfattning är inte förväntande. Den följer rättsutvecklingen där det är tydligt att kraven på bland annat ansökningshandlingarna har skärpts. Sannolikt är det så att vi kan förvänta oss en fortsättning i samma riktning. ■

TRYGG
KYRKOGRÅRDS
KONSERVATORN AB

**SVERIGES FRÄMSTA
EXPERT PÅ RENOVERING
AV STENMURAR**

**Andreas Sundbom, 0702863559
andreas@tryggsten.se
WWW.TRYGGSTEN.SE**

GRATTIS NIKLAS GUSTAFSSON ...

NIKLAS GUSTAFSSON på Nilssons Stenhuggeri fick under årsmötet i Omberg i januari motta Sveriges Stenindustriförbunds guldmedalj för ett långvarigt och "gagnerikt arbete" inom branschen.

Du är förbundets representant i Centrala Gravvårdskommittén, CGK. Vilka är de stora frågor som diskuteras nu och som kan få betydelse för medlemmarna?

– CGK arbetar med en uppdatering av handboken för hur man kontrollerar om en gravsten är säker. Det är egentligen inga nyheter utan mer förtydliganden. En uppdaterad version ska publiceras under 2026.

– CGK ska även uppdatera handboken för kulturhistorisk inventering av gravstenar. Det har tagit lång tid då vi har varit tvungna att invänta nya riktlinjer från Riksantikvarieämbetet. RÅ har i sin tur har skickat ut många remisser och inväntat vägledande domslut. Frågan är komplicerad och får stor påverkan på både kyrkogårdsförvaltningar och stenhuggare.

– Förra året genomförde vi även fem kurser via CGK – från Piteå till Hässleholm – om gravstenssäkerhet för kyrkogårdspersonal. Det är något som vi lägger mycket resurser på.

Gravvårdssektionen har just inlett ett arbete med att ta fram en modell med arbetsnamnet "7-Steget vid val av Gravsten". Kan du kort förklara syftet?

– Arbetsnamnet har vi tagit från köksbänkstillverkarnas dokument för att vägleda sina kunder. Hur många punkter det blir i slutändan är inte klart. Tanken är att det ska bli max en dubbelvikt A3-broschyr som enkelt hjälper gravstenkunder och ökar förståelsen för vad som är viktigt att tänka på vid beställningen av en gravsten. ■

Niklas Gustafsson tilldelades branschens högsta utmärkelse, utsedd av Medaljnämnden, i samband med årsmötet.

Norra Bergen, Askersund.
Råkilad svensk granit.

www.narkestense.se

Möjligheternas material

Vi återskapar gammal miljö med ny sten.

Långvariga partnerskap
blir gemensamt bolag.

Erfarenheter från restaurering och
konservering, naturstensentreprenad och
moderna metoder för stensbearbetning
förenas i Kultursten Norden AB när Stucco
Maestro, Närkesten och Hössung Sten &
Design satsar tillsammans.

KULTURSTEN
NORDEN AB

WWW.KULTURSTEN.COM

MALMÖ:

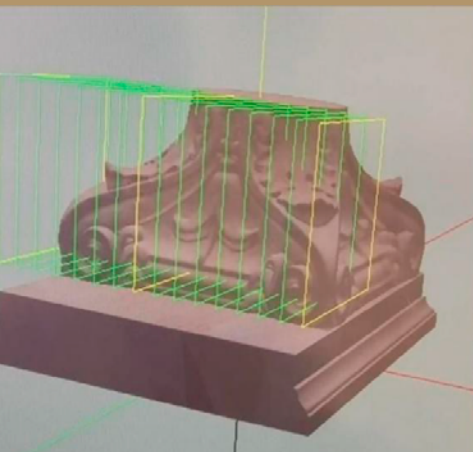
073-320 26 87

JESPER@KULTURSTEN.COM

KRISTIANSTAD:

076-394 05 88

RASMUS@KULTURSTEN.COM

En klippa i väster

Min ö har ett namn, men jag har aldrig behövt det. För mig är den bara klipporna. Den lilla ön på västkusten där havet slipat de rosa-färgade klipporna mjuka och lena. Där hyllor i olika nivåer bildats – perfekta att ligga på, sitta på, hoppa ifrån.

Vissa är självklara. Andra kräver balans. Smala avsatser där ett felsteg kan sluta i ett ofrivilligt dopp. Just det är en del av upplevelsen. Stenen är hård, men inte fientlig. Den bär dig – om du lär dig läsa den.

Det finaste med ön är att man alltid kan hitta sin egen plats. En hylla med utsikt över horisonten. Eller en större häll för picknick och samtal. Klipporna rymmer både ensamhet och gemenskap.

Den ön bar jag med mig när vi ritade Södermalmstorg.

I torgets västra del växer ett sittlandskap upp ur marken. Gradängar och generösa klippphyllor där människor kan slå sig ner, mötas eller bara stanna upp. Några hoppar med skateboard från kanten. Andra sitter och ser ut över Västerbron och Stadshuset. Precis som på min ö finns här platser för den som vill vara i centrum – och för den som söker en egen vrå.

Redan från de första sommardagarna har människor tagit platsen i anspråk. Skejtare, lunchgäster, kvällsflanörer. Det som först upplevdes som kargt har visat sig vara just det som bjuder in – en tydlig topografi att kliva upp på, luta sig mot, göra till sin.

GRÖNSKAN ÄR ETT nytt lager i berättelsen. Träd, buskar och perenner är planterade och kommer med tiden att ge torget mer skugga och mjukhet. Under granithällarna döljer sig skelettjordar där regnvattnet tas om hand och leds vidare till växtbäddarna. Det gröna behöver tid. Stenen ger det struktur.

För mig är det just det stenen gör. Den förbinder oss med något större och äldre än oss själva. Att arbeta med sten är att arbeta med tid. Granit är hård, men formbar i rätt händer.

När vi skissade på markbeläggningen tänkte jag på öar längst ut i havsbandet, där klipporna bär spår av olika bergarter och

”Att arbeta med sten är att arbeta med tid. Granit är hård, men formbar i rätt händer.”

tidens långsamma rörelser. Vi ville att torgets yta skulle vara sammanhållen men inte monoton. Resultatet blev ett lapptäcke av tre grå graniter i två ytbearbetningar – flammad och krysshamrad. När marken är våt eller solen står lågt framträder kristallerna tydligare. Ytan skiftar, skimrar och förändras med ljuset. Den är robust, men aldrig stum.

I arbetet med Södermalmstorg har svensk granit brutits och bearbetats i Sverige. Hantverket har varit avgörande. Varje mur och varje sittkant är en del av ett större pussel där varje sten är unik. I graniten ligger också konstverket *Fotnoter*, avgjutningar av arkeologiska fynd från platsen. Minnet är bokstavligen infällt i marken.

JAG TÄNKER OFTA på klipporna på västkusten när jag står på Södermalmstorg en blåsigt dag. Samma känsla av frihet. Samma upplevelse av att stå på något som fanns långt före oss – och som kommer att finnas kvar länge.

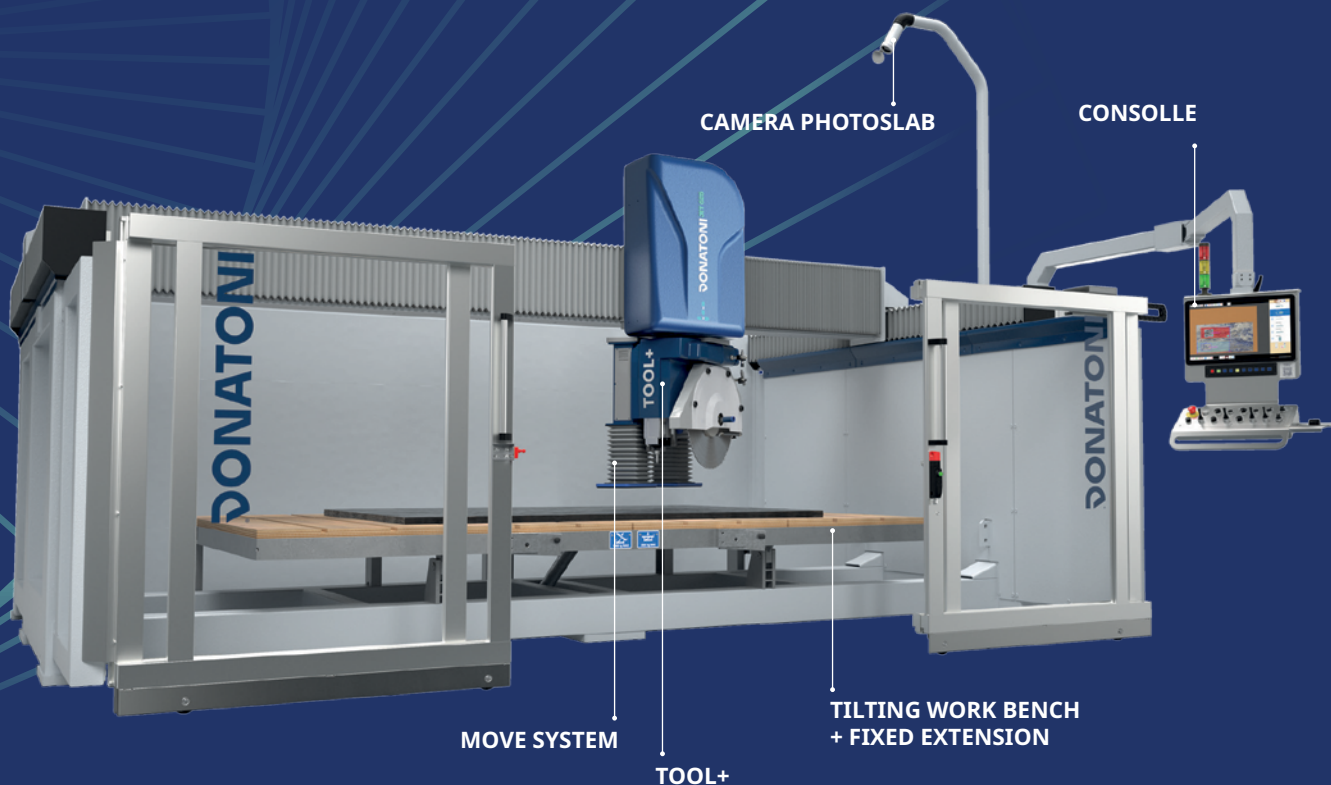
Det gläder mig att se hur platsen redan blivit en självklar del av stadens vardag. Och med tiden, när träden vuxit till sig och fler lager lagts till, kommer ännu fler stockholmare – och kanske några västkustbor – att hitta sin egen klippphylla mitt i staden. ■

PAULA MACKENZIE ÄR UPPDRAGSANSVARIG LANDSKAPSARKITEKT PÅ WHITE ARKITEKTER SOM TILLDELADES STENPRISET 2025 FÖR SITT ARBETE MED SÖDERMALMSTORG, SLUSSEN.

DONATONI

JET 625

VERSATILITY MEETS SIMPLICITY

Slab thickness probe

Blade presetting

TOOL+

Dressing station

Simone Mazzon
Area Manager | Sales dept.
M +39 320 6290127
s.mazzon@donatonimacchine.eu

donatongroup.com
T +39 045 686 25 48
M info@donatongroup.com

Hoppfullt årsmöte

Sveriges Stenindustriförbunds årsmötesdagar genomfördes 29-30 januari på Ombergs Golf Resort i Östergötland. Årsmötet avlöpte programenligt och återspeglade en bransch som är fortsatt välmående och hoppfull.

TEXT **PETER WILLEBRAND**

UPPSLUTNINGEN AV medlemsföretag vid mötet var som vanligt stor. Av det totala antalet medlemmar (102) var drygt hälften representerade.

– Vi är som bransch unika i det avseendet, som en enda stor familj. Det ger en trygghet när vi ska staka ut vägen framåt och bestämma vilka frågor som förbundet ska prioritera, säger Kai Marklin, förbundets ordförande.

Nu blev det ingen större dramatik under årsmötet. Endast en motion hade lämnats in med ett förslag om att tydliggöra medaljnämndens arbete med att utse medaljörerna och ge en mer utförlig bild av mottagarna.

– Det fick stort bifall, säger Kai Marklin,

Ett mindre avbrott gjordes också under mötet för att säkerställa formuleringarna i ett tidigare presenterat förslag till uppdaterade stadgar.

– Det var rent formellt för att säkra att allt skulle gå rätt till. Sakinnehållet i stadgarna har alltså inte förändrats, betonar Kai Marklin.

I övrigt var bokslut, budget, medlemsavgifter etcetera i praktiken en karbonkopia på föregående år.

– Vi har i grunden en bra ekonomi och har som ett resultat av det redan sänkt medlemsavgifterna, säger Kai Marklin.

Under dagarna sammanträdde som vanligt branschens olika sektorer – teknik, brytning, gravvård och restaurering – i egna möten där specifika frågor avhandlades. Det hölls också ett antal föredrag av inbjudna föreläsare.

Theresa Thomasson från Circular

Action Tools gick bland annat igenom lathunden för EPD:er som tagits fram i samarbete med Sveriges Stenindustriförbund. Flera medlemmar har redan påbörjat det arbetet,

Arne Nordius från SLU presenterade slutsatserna från en enkätundersökning som gått ut till Sveriges kommuner. Frågeställningen har kretsat kring gatstenars och stenhällars livslängd i praktiken. En parameter som har blivit allt viktigare i takt med att kraven på återbruk idag finns med de flesta projekt.

Björn Schouenborg, seniorforskare från RISE, gick igenom de senaste nyheterna inom olika standardiseringar och arbetet med att utveckla testmetoder för bland annat halkmotstånd.

Ett par utmärkelser utdelades under mötet. Stenprofessorn Kurt Johansson utsågs till hedersmedlem – en utmärkelse

som endast ett fåtal medlemmar fått genom åren.

– Det är förstas hedrande. Som hedersmedlem kan man inte längre delta i omröstningar, men jag lovar ändå att göra min röst hörd, kommenterade Kurt Johansson.

Niklas Gustafsson på Nilssons Stenhuggeri i Sölvesborg tilldelades förbundets guldmedalj, bland annat för sitt långsiktiga arbete med att utveckla säkra och certifierade metoder vid montering av gravvårdar.

– Hans engagemang och sakkunskap har varit ovärderligt, berömde Kai Marklin.

Ett besök genomfördes under den avslutande dagen vid närliggande stenbrotten i Borghamn där den populära Borghamnskalkstenen bryts. Stenen utsågs nyligen till Årets Sten 2026. ■

**AJOUR TRADING
SWEDEN AB**

Stockholm & Göteborg

Tel Gbg: +46 31 87 05 40
 Tel Sthlm: +46 8 604 30 00
 info@ajourtrading.com
 www.ajourtrading.com

Vi kan göra era nedslitna golv
 och trapphus av sten som nya.

**INGENIÖRSFIRMAN
H SVENSSON AB**Kristinebergsvägen 48
238 37 Oxie

Tel: +46 40 54 82 80
 info@granitfabriken.se
 www.granitfabriken.se

**Granitfabriken
H SVENSSON AB**

Bänkskivor, fönsterbänkar,
 golv, trappor, fasader mm.
 Egen tillverkning, lager och
 import.

BOGESTEN AB Centralvägen 33
SE-523 75 Dalum

Tel: +46 760 237 537
 info@bogesten.se
 www.bogesten.se

Sveriges nya leverantör
 av naturstensprodukter

KULTURSTEN NORDEN AB Industrigatan 6,
291 36 KRISTIANSTAD

Rasmus Hössung
 Tel: +46 763 940 588
 rasmus@kultursten.com
 www.kultursten.com

**KULTURSTEN
NORDEN AB**

Restaurering av naturstensfasader
 på kyrkor och äldre byggnader
 samt konstverk.

BORGHAMNSTEN AB Borghamnsvägen 3
SE-592 93 Borghamn

Tel: +46 143 20 210
 Fax: +46 143 20 233
 info@borghamnsten.se
 www.borghamnsten.se

Ekebergsmarmor • Brännlycke-
 marmor • Borghamnskalksten.
 Fasader, golv och trappor m m
 för såväl inne- som utemiljöer.

MATEK AB Koppargatan 19
SE-271 39 Ystad
Tel: +46 411 55 57 25

info@matek.se
 ola.randefalk@matek.se
 par.groh@matek.se
 www.matek.se

Diamantverktyg
 & maskiner
 för sten & betong.

DALA STEN AB Kalkbruket
521 62 Stenstorp

Tel: +46 500 451 132
 info@dalasten.se
 www.dalasten.se

www.dalasten.se

Sten för interiör och exteriör. Golv-
 plattor, fönsterbänkar, bänkskivor,
 trappor, fasad och marksten.

NA STENTEKNIK AB Sirbo 160
SE-693 94 Åtorp

Tel: +46 730 41 90 60
 per@nastenteknik.se

NY ÄGARE - SAMMA KRAMLOR!

GRUVTEKNIK AB Saxdalsvägen 2
SE-771 65 Ludvika

Tel: +46 240 374 95
 Fax: +46 240 376 58
 info@gruvteknik.com
 www.gruvteknik.com

Nya och begagnade maskiner samt
 reservdelar för bormning, kilning
 och sprängning i berg.

**NILSSONS STENHUGGERI
& GRAVVÅRDSFABRIK AB**Industrivägen 17
SE-294 39 Sölvesborg

Tel: +46 456 155 55
 info@nilssonssten.se
 www.nilssonssten.se

Yrkesskicklighet, kunskap
 och erfarenhet sedan 1901.

GULLBERGS STEN & FASADVÅRDBOX 49, SE-692 21 Kumla
Besök: Norra Mosvägen 8, Kumla

Tel: +46 19 675 46 06
 gullbergsstenochfasad
 info@gullbergs-sten.se
 www.gullbergs-sten.se

Besiktning, renovering, kostnads-
 beräkningar, kulturgravar, grav-
 stens cert. Kunskap sedan 1985.

 Följ oss på Facebook.

NORDSKIFFER AB Verkstadsgatan 2 B
SE-263 39 Höganäs

Tel: +46 42 33 13 98
 info@nordskiffer.com
 www.nordskiffer.com

Experter på skiffer för
 fasad, golv, tak och mark.

**NORRKÖPINGS
STENINDUSTRI AB**

Box 120 52
SE-600 12 Norrköping
Tel: +46 11 12 13 80
Fax: +46 11 10 19 12
info@stenindustri.se
www.stenindustri.se

**NORRKÖPINGS
STENINDUSTRI AB**

Vi levererar och monterar:
granit – kalksten – marmor – skif-
fer – gravvårdar.

SLITE STENHUGGERI AB

Kronbrunnsgatan 6, 62448 Slite
SE-624 48 Slite

Tel: +46 498 22 03 49
Fax: +46 498 22 22 50
info@slitesten.se
www.slitesten.se

Allt i gotländsk kalksten. Modern
fabrik, duktiga hantverkare. Bygg-
nadssten, trädgårdssten, stenres-
taurering.

**NÄRKESTEN
ENTREPRENAD AB**

Box 62
SE-692 21 Kumla

Tel: +46 19 58 25 20
Fax: +46 19 58 19 90
mail@narkesten.se

Stenhuggning – restaurering –
montering. Utför allt inom
branschen i hela Norden.

**STENENTREPRENADER
I HESSLEHOLM**

Helsingborgsvägen 8
SE-281 49 Hässleholm

Tel: +46 451-457 70
info@stenentreprenader.se
www.stenentreprenader.se

Sveriges ledande entreprenör
inom natursten.

**ORSA
STENHUGGERI AB**

Gruvbacksvägen 4
SE-794 91 Orsa

Tel: +46 250-550 330
info@orsasten.se
www.orsasten.se

Bryter och bearbetar
Orsasandsten till byggnadssten,
fasadsten, restaurering mm.
Tillverkar och levererar gravvårdar.

**STRIXEN
STENENTREPRENAD**

Samlarvägen 4
SE-281 43 Hässleholm

Tel: +46 709-99 09 95
info@strixen.se
www.strixen.se

Allt inom natursten –
med en komplett maskinpark

PERSSONSTEN

Yxhultsvägen 44
SE-692 72 Kumla

Tel: +46 19 57 29 00
Fax: +46 19 57 25 43
info@perssonsten.se
www.perssonsten.se

Stenhuggeriet
med yrkeskunskap.

**THORSBERG
STENHUGGERI AB**

SE-533 94 Hällekis

Tel: +46 510-54 00 56
Fax: +46 510-54 00 67
info@thorsberg.se
www.thorsberg.se

Kinnekullekalksten, marmor
och granit. Golv, trappor,
köks- och fönsterbänkar, trädgårds-
miljöer, fasader.

**ROBAKKE
NATURSTEN**

Tommabodavägen 5
SE-283 71 Lönsboda

Tel: +46 479-800 13
info@robakke.se
robakke.se

R O B A K K E
NATURSTEN

Vi tillverkar produkter i
natursten till olika projekt.

**UPPLANDS
STENHUGGERI AB**

Nysätra/Hammarby 34
749 63 Örsundsbro

Tel: +46 761 346 372
info@upplandsten.se
www.upplandsten.se

Stenhuggerikonst i perfektion –
Restaurering av historiska byggnader
och monument med modern precision
och traditionellt hantverk

**SJÖSTRÖM
STENFÖRÄDLING AB**

Kalkstengatan 1
SE-387 92 Borgholm
Tel: +46 485-56 15 50
Fax: +46 485-56 31 38
info@sjostromsten.se
www.sjostromstenforadling.se

Vi tar fram inomhus- och
utomhusprodukter av öländsk och
jämtländsk kalksten.
Kunglig hovleverantör.

ZAARSTONE

Arkelstorpsvägen 11
SE-293 95 Vilshult

Tel: +46 454 77 10 20
info@zaarstone.se
www.zaarstone.se

Vi är den kompletta naturstens-
leverantören som kan leverera allt
inom naturstensprodukter.

Sibbjäns
Foto: Mikael Forslund

DALA

SÅGAD OREGELBUNDEN GOTLAND BRO

Vår jämtlandskalksten må vara vår kronjuvel men vi bryter och förädlar även Gotland Bro, vår gotländska snäcka. Förutom kalksten från våra egna stenbrott så kompletterar vi vårt utbud med handplockad natursten från övriga världen. Genom vår unika möjlighet levererar vi tidlös, kompromisslös och framförallt bestående kvalitet av material som förenar historiens arv med framtidens arkitektur.

Köksö i Norrvange kalksten, Villa Clara, Hovås.

Det finns bara ett original

Den gotländska kalkstenens unika uttryck har naturen själv skapat under hundratals miljoner år. Det kan människan aldrig återskapa.

Äkta Norrvange kalksten. Bryts och förädlas bara av oss.

SLITE STENHUGGERI AB

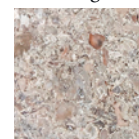
Snäckers

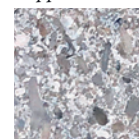
Norrvange

Södervange

Kappelshamn

www.slitesten.se